

BRIEVEN

JOZEFMARIA ESCRIVA DE BALAGUER

OVER ENKELE KENMERKEN
VAN DE GEEST VAN HET
OPUS DEI

*Cré'ete ante los obitáculos
gracia de Dios no se
! Inter medium mo
transmíbunt aqua — p
través de los montes!
i qué' importa que de
de recordar tu ac
elle q*

Jozefmaria Escrivá de Balaguer

Brief 6 (Sincerus est)

INHOUD

<u>Over deze editie</u>	4
<u>Kerngedachten van deze brief</u>	5
<u>Brief</u>	7
<u>De roep om met Christus mee te werken</u>	8
<u>Vreugde in het offer</u>	9
<u>Het goddelijk kindschap</u>	11
<u>Licht van de wereld, midden in de wereld</u>	12
<u>Eenheid met Christus de Middelaar</u>	13
<u>Het werk, realiteit van het seculiere leven en middel tot heiligheid</u>	14
<u>Contemplatieven midden in de wereld</u>	15
<u>Hoop en vertrouwen in God: vreugde</u>	17
<u>Verlangen naar heiligheid midden in de wereld</u>	18
<u>De roeping van allen tot heiligheid</u>	19
<u>Liefde, bron van licht</u>	21
<u>De werking van de Heilige Geest</u>	22
<u>Dorst naar zielen</u>	23
<u>De roeping tot het Werk is voor alle gelovigen</u>	24
<u>Vrijheid om aan de goddelijke roeping te beantwoorden</u>	25
<u>Ons apostolaat is een grote catechese</u>	29
<u>Christelijk licht</u>	31
<u>Natuurlijkheid, persoonlijke en collectieve nederigheid</u>	33
<u>De vrede en de eenheid bevorderen</u>	34
<u>Onze geest brengt ons ertoe alle mensen te respecteren</u>	35
<u>Vriendschap scheidt een klimaat van vertrouwen</u>	37
<u>De juridische weg zal voortkomen uit het leven van het Werk</u>	38
<u>Eindnoten</u>	41

Over deze editie

Dit e-boek bevat een brief van de heilige Jozefmaria over verschillende aspecten van de roeping en de zending van het Werk, met bijzondere aandacht voor de seculariteit. Ze is gedateerd 11 maart 1940. Het doel ervan is te laten zien wat eigen is aan de geest die hij verkondigt en hoe die geworteld is in het Evangelie, evenals de gelijkenis met het leven van de eerste christenen, om vervolgens — als consequentie daarvan — de verschillen te verduidelijken met andere roepingen en wegen binnen de Kerk. Bovenal benadrukt hij de seculariteit van de roeping tot het Opus Dei en andere kenmerken die deels gemeenschappelijk zijn aan alle christelijke vormen van roeping en deels specifiek zijn voor Opus Dei, vanwege de bijzondere manier waarop ze worden beleefd in het Werk dat hij stichtte.

De brief is in het Spaans gepubliceerd als nr. 6 in het boek [Cartas II](#), uitgegeven door Ediciones Rialp in 2021. De heilige Jozefmaria heeft deze brieven geen titel gegeven; de titel die ze in deze uitgave dragen, is die welke de redacteurs van de kritische editie eraan hebben gegeven.

Dit document maakt deel uit van een literair genre dat eigen is aan de heilige Jozefmaria. Het is geen traktaat: de stijl lijkt meer op een familiegesprek dat de stichter voert met de leden van het Opus Dei van alle tijden. De toon is vergelijkbaar met die welke hij gebruikte tijdens zijn ontmoetingen met de leden van het Werk, waar hij hen mondeling de geest, de geschiedenis en de tradities van het Werk doorgaf.

Kerngedachten van deze brief

De brief behandelt kenmerken van de geest van het Opus Dei, de stichter moedigt aan om deze juist te beleven, en wil ze in alle oprechte eenvoud weergeven. Vandaar de woorden „Sincerus est”, die hij als Latijnse openingswoorden [incipit] wilde gebruiken.

In „schijnbare wanorde” gaat de heilige Jozefmaria in veel van zijn brieven van het ene onderwerp naar het andere, zonder een strak stramien te volgen waarbij hij af en toe terugkomt op iets wat hij al heeft behandeld.

Er is echter een rode draad. Zijn bedoeling is om het specifieke karakter van de geest die hij verkondigt en de verankering daarvan in het Evangelie te laten zien, evenals de gelijkenis die hij trekt met het leven van de eerste christenen. Vervolgens behandelt hij, als gevolg daarvan, de verschillen met andere roepingen en wegen binnen de Kerk. Hij benadrukt vooral het seculiere karakter van de toewijding in het Opus Dei en andere kenmerken die deels gemeenschappelijk zijn aan alle christelijke vormen van roeping, en deels aan de bijzondere manier waarop ze worden beleefd in het Werk, door hem gesticht.

Bijvoorbeeld, hoewel het besef van het eigen goddelijk kindschap voor alle christenen van essentieel belang is, benadrukt de heilige Jozefmaria dat dit het fundament is van het geestelijk leven in het Opus Dei (2). Men kan ook zeggen dat de missie van het Werk dezelfde is als die van de Kerk, aangezien het ernaar streeft de wereld in Christus te herstellen (2) en de mensen te verlichten met Gods licht (3), maar in het Opus Dei concentreert die missie zich in het bijzonder op de bezigheden in de wereld (9). De leden van het Opus Dei onderscheiden zich niet van andere gewone christenen (9, 10) en streven ernaar Christus in het middelpunt te plaatsen van alle menselijke activiteiten (12). De arbeid neemt daar een bijzondere plaats bij in, omdat die een weg wordt tot heiliging (13). Het apostolaat is van persoon tot persoon, in een sfeer van vriendschap en begrip (14, 54, 55, 64-69, 70-72). Dit alles wordt gedragen door een contemplatief leven, dat leidt tot “eenheid van leven” (14-16) —tot samenhang—, en gekruid met een kenmerkende geest van vrijheid (37).

Op verschillende momenten spreekt de heilige Jozefmaria over de tegenstrijdigheden en moeilijkheden waar het Opus Dei mee te maken heeft gehad, veroorzaakt door hen die niet begrepen wat de stichter beschouwt als een eenvoudige en transparante geest (17-20, 43-45). Hij verwerpt vooral de beschuldiging van geheimzinnigheid (56-60).

De achtergrond van zijn betoog wordt gevormd door de vereenzelviging met Christus (11) en de oproep om het Evangelie aan alle mensen te verkondigen. Voor hem wordt deze evangelisatietaak vervuld middels vriendschap en begrip, het bevorderen van eenheid met alle mensen en het beoefenen van verdraagzame toegeeflijkheid jegens mensen (54-55, 64-69, 70-71). Dit alles wordt gekenmerkt door het goede voorbeeld (51-53) en aangevuld met een uiteenzetting van de christelijke leer die tracht zich aan te passen aan de mentaliteit van de toehoorders (47-48).

Andere deugden of eigenschappen die de heilige Jozefmaria noemt als bijzonder geliefd in het Opus Dei, zijn de nederigheid (4), de eenheid in het wezenlijke en de verscheidenheid in het bijkomstige (27), de armoede (28), de vreugde en dankbaarheid jegens God (29) en de oprechtheid (61). Tevens zijn er diverse verwijzingen naar de noodzaak om de geest die hij uiteenzet, te vertalen naar een juridische formule die de eigen aard ervan adequaat weerspiegelt (73-75).

Brief

[Over de karakteristieke kenmerken van de roeping tot het Opus Dei en de zending tot evangelisatie ten dienste van de Kerk. Aangeduid met het incipit *Sincerus est*, gedateerd 11 maart 1940 en verzonden op 22 november 1966, maar er zijn sporen te vinden dat de brief al in februari 1963 is gedrukt.]

1 De geest van het Opus Dei is eenvoudig, direct en authentiek. Hij is gebaseerd op de Heilige Schrift, geïnspireerd door God, die oneindig eenvoudig is, en die van Zichzelf zegt dat Hij de ware God is [1](#), dat Hij waarachtig is [2](#), dat Hij de Waarheid zelf is [3](#).

Vandaag wil ik jullie herinneren aan enkele kenmerken van onze openhartige en loyale geest en die uitleggen. De Heer, mijn kinderen, ontsteekt in mij een sterk verlangen om vaak tot jullie te spreken, en laat me die mooie woorden ervaren die de apostel Paulus tot de Galaten zei: *filioli mei, quos iterum parturio donec formetur Christus in vobis* [4](#); mijn kinderen, voor wie ik opnieuw barensweeën lijdt totdat Christus in jullie gestalte heeft gekregen.

Overweeg en beleef getrouw alles wat ik jullie schrijf, opdat van jullie gezegd mag worden wat ook van de eerste christenen is gezegd: *allen hebben waarlijk geleerd wat zij behoren te doen; en ze leerden het niet alleen, maar ze legden er zich met heel hun hart toe om het in praktijk te brengen, niet alleen in de steden en op de pleinen, maar zelfs tot op de toppen van de bergen* [5](#), overal.

2 De geest van het Werk doet ons het goddelijk kindschap diep ervaren: *carissimi, nunc filii Dei sumus* [6](#); zeer beminde kinderen, wij zijn nu reeds kinderen van God. Het is een gelukkige waarheid die het fundament vormt van heel ons geestelijk leven, en die onze innerlijke strijd en onze apostolische activiteiten vervult met hoop; die ons God, onze Vader, leert kennen, met Hem omgaan, Hem lief te hebben met de vertrouwvolle eenvoud van kinderen. Bovendien, juist omdat we kinderen van God zijn, laat deze werkelijkheid ons ook alles wat uit de handen van God de Vader en Schepper gekomen is, met liefde en bewondering aanschouwen.

De wereld is goed, mijn kinderen, en zo zijn alle schepselen van de Heer. De Heilige Schrift leert ons dat na de voltooiing van het wonderbaarlijke Scheppingswerk, de voltooiing van de hemel en de aarde met hun prachtige stoet van wezens [7](#), *God alles overzag wat hij had gemaakt en zag dat alles zeer goed was* [8](#).

Het was de zonde van Adam die deze goddelijke harmonie in de Schepping verbrak. Maar toen de volheid van de tijd gekomen was, zond God de Vader zijn eniggeboren

Zoon naar de wereld om de vrede te herstellen: opdat we door onze verlossing van de zonde, *adoptionem filiorum reciperemus* [9](#), kinderen van God zouden worden, in staat om te delen in de intimiteit van God; en opdat het mogelijk zou zijn voor deze nieuwe mens, deze nieuwe tak van de kinderen van God [10](#), de hele schepping te bevrijden van de wanorde, door alles te herstellen in Christus [11](#), die hen met God heeft verzoend [12](#).

1 *De roep om met Christus mee te werken*

Mijn kinderen, dit is waartoe wij geroepen zijn, zo moet ons apostolaat zijn. Met een eigen en specifieke ascese, past deze roeping wonderwel in de ene zending van Christus en van zijn Kerk.

De Heer roept ons Hem na te volgen als zijn beminde kinderen – *estate ergo imitatores Dei, sicut filii carissimi* [13](#) – weest navolgers van God als zijn beminde kinderen – door met nederigheid en vurigheid mee te werken in het goddelijke plan om bijeen te brengen wat gebroken is, te redden wat verloren is, om te ordenen wat de mens in de war heeft gebracht, om tot een goed einde te brengen wat is afgedwaald: om de goddelijke harmonie van de hele schepping te herstellen.

3 Ik zeg jullie opnieuw met de heilige Johannes: *videte qualem caritatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemus et simus* [14](#). We worden kinderen van God genoemd en zijn het ook; broeders dus van het vleesgeworden Woord [15](#), van Jezus Christus, van wie gezegd is: *in ipso vita erat, et vita erat lux hominum* [16](#), in Hem was het leven en het leven was het licht der mensen.

Kinderen van het licht, broeders van het licht: dat is wat we zijn. Draggers van de ene vlam die in staat is de aardse wegen van de zielen te verlichten, van het enige licht waarin geen duisternis, noch schemering noch schaduw kan zijn [17](#).

Et lux in tenebris lucet, et tenebrae eam non comprehenderunt [18](#); en dit licht schijnt te midden van de duisternis, maar de duisternis heeft het niet aangenomen. De Heer blijft over de mensheid een licht verspreiden dat het leven en de warmte weerspiegelt van zijn barmhartigheid, omdat Hij naastenliefde en liefde is [19](#); en hij gebruikt ons als de fakkels om de zielen te verlichten en een bron van leven te zijn voor alle zielen, nadat hij eerst de onze heeft verlicht en vervuld van het vuur van goddelijk licht [20](#).

Mijn dochters en zonen, het hangt mede van ons af dat vele zielen niet in de duisternis blijven, maar dat ze wegen bewandelen die naar het eeuwige leven leiden. Daarom, wanneer ik dit immense perspectief overdenk dat onze roeping ons biedt — waarmee de Heer ons genadig heeft willen eren — komen mij die woorden van de apostel Johannes in gedachten, woorden die wij aan zovele mensen moeten blijven doorgeven: *Wat wij gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij ook aan u, opdat gij*

gemeenschap moogt hebben met ons. En onze gemeenschap is er een met de Vader en met Jezus Christus, zijn Zoon... om ons aller vreugde volkomen te maken [21](#).

4 Het is gepast dat we God veel en vaak danken voor deze prachtige roeping die we van Hem hebben ontvangen. Laat deze dankzegging echt en diepgaand zijn, nauw verbonden met de nederigheid die, in de ziel van ieder van ons, het eerste gevolg moet zijn van het licht dat gegeven is door de oneindige barmhartigheid van de Heer: *quid autem habes quod non accepisti?* [22](#) Wat heb je dat je niet van God hebt ontvangen?

Maar niet alleen daarom: *si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est* [23](#), als we zeggen dat we geen zonde hebben, bedriegen we onszelf en is de waarheid niet in ons. Als we daarentegen nederig zijn, als we waarachtig zijn, zullen de ellende van de menselijke zwakheid en de moeilijkheden die zich kunnen voordoen, nooit een obstakel zijn om het licht en de liefde van God in ons te laten wonen. Alleen op deze manier zullen we handelen als trouwe kinderen van het licht, voorwerp van Gods voortdurende barmhartigheid en werkzame instrumenten van zijn wil.

Deze nederigheid zal in onze ziel en om ons heen een groot vertrouwen doen uitstralen: *we hebben een voorspreker bij de Vader, Jezus Christus, die geheel zondeloos is, die al onze zonden goedmaakt, en niet alleen die van ons maar die van de hele wereld* [24](#).

Nederigheid en vertrouwen dus, mijn kinderen, om onze blik te richten op het pad dat God ons heeft gewezen, om het goed te begrijpen, om het trouw te volgen. Zo'n trouw – volledig, toegewijd – zal ons altijd de zekerheid geven dat we werkelijk Jezus Christus hebben gevonden, dat we de wil van de Vader aan het doen zijn, dat ons kinderlijk antwoord op de ontvangen roeping waarachtig is.

En we horen de woorden van Paulus: *moge Christus door het geloof wonen in uw hart en dat gij in de liefde geworteld en gegrondvest blijft. Moogt gij in staat zijn met alle heiligen te vatten, wat de breedte en lengte en diepte is* van dit mysterie: wij zullen in al zijn dimensies weten wat het betekent om met Christus te leven [25](#).

2 Vreugde in het offer

5 Vergeet niet dat de eenheid van leven, die de roeping tot het Werk ons vraagt, veel geest van offer en een grote zelfverloochening vraagt. We staan op een goddelijke weg waar we de voetsporen van Jezus Christus moeten volgen en ons eigen kruis, het Heilig Kruis, moeten dragen! En God, onze Heer, verwacht dat we ons hier edelmoedig voor zouden inzetten, dat we ons zeer gelukkig zouden voelen om door ons offer mee te werken aan de verwezenlijking van het Werk.

Op deze manier zullen we in staat zijn om veel goddelijke velden om te ploegen die het zaad van de verlossing nog niet hebben ontvangen. We zullen veel weerstand overwinnen van de kant van hen die zich tegen Jezus Christus en zijn Kerk verzetten – soms ook de weerstand van sommigen die zichzelf zijn vrienden noemen – en die de vrijheid van de kinderen van God en de verwezenlijking van zijn Koninkrijk van naastenliefde, gerechtigheid en vrede in de weg staan; en we zullen ook, door het vrije en verantwoordelijke werk van ieder van ons, de nobele menselijke instellingen en de stervende christelijke milieus nieuw leven inblazen.

Ja, mijn kinderen, ik verzeker jullie dat we een krachtige bijdrage zullen leveren om de arbeid en het leven van de mensen te verlichten met het goddelijk licht dat de Heer in onze ziel heeft willen plaatsen. Maar vergeet niet dat wie beweert *in Jezus te verblijven, dezelfde weg moet volgen die Hij is gegaan* [26](#): een weg die altijd naar de overwinning leidt, maar altijd door het offer.

6 Het is niet mijn bedoeling om de belangrijkste vereisten van onze roeping in detail in deze brief uiteen te zetten. Maar omdat ik mij door de heilige Johannes heb laten leiden om met jullie te spreken over de noodzaak van het offer om de wil van de Vader te volbrengen, wil ik jullie nu herinneren aan de leer die deze zelfde apostel onderwees aan de eerste christenen die de verplichtingen van hun christelijke roeping wilden kennen.

Het is een onderricht dat vol is van de authentieke en blijvende actualiteit van het Evangelie, die ons door een bijzondere genade van God duidelijker is geworden, door het licht dat in onze ziel ons diepe gevoel van goddelijk kindschap ontsteekt: *geliefden, het is geen nieuw gebod dat Ik u schrijf, maar een oud gebod dat al sinds het begin in u geprent was. Het woord dat u hebt gehoord, is het oude gebod. En toch is het een nieuw gebod waarover Ik u schrijf. Wat wáár is in dit woord, is ook waar in u; inderdaad, de duisternis gaat voorbij en het ware licht schijnt al. Wie beweert in het licht te zijn en zijn broeder haat, is tot nu toe in duisternis. Wie zijn broeder liefheeft, blijft in het licht, en er is voor hem geen reden tot val. Maar wie zijn broeder haat, wandelt in duisternis zonder te weten waarheen hij gaat, omdat de duisternis zijn ogen heeft verblind* [27](#).

Onze weg is een weg van liefde, mijn kinderen. Van liefde van God, onze Vader; van oprechte, constante en delicate broederlijke liefde. Jullie moeten altijd en in alles de naastenliefde beleven, want de liefde van onze hemelse Vader wordt ook voortdurend in ons hart uitgestort [28](#). Verenigd in de liefde van God, *consummati in unum* [29](#), met het *mandatum novum* [30](#) van de Heer zullen wij het licht en de warmte van God onder de mensen zijn, en sterk als een ommuurde stad: *frater qui adiuvatur a fratre quasi civitas firma* [31](#), de broer die door zijn broer wordt geholpen, is als een versterkte stad.

7 Ik wil niet stilstaan bij het toelichten van de wonderen van de bovennatuurlijke liefde en de ware menselijke genegenheid die jullie sinds het begin van het Werk met zoveel fijngevoeligheid beleven: vele zielen hebben het Evangelie ontdekt in de christelijke warmte van ons thuis, waar niemand zich alléén mag voelen, waar niemand de bitterheid van onverschilligheid mag ondergaan.

Maar ik kan niet nalaten er bij jullie op aan te dringen dat deze liefde van Christus die ons aanspoort – *caritas Christi urget nos* [32](#) – van ons een grote liefde vraagt, een liefde zonder grenzen, die gepaard gaat met daden van dienstbaarheid [33](#) voor alle mensen: van elk volk, taal, godsdienst of ras, omdat Jezus Christus voor allen gestorven is opdat allen kinderen van God, en onze broeders, zouden kunnen worden. In de orde van de naastenliefde kunnen we geen onderscheid maken op grond van persoonlijke, wereldlijke of partijpolitieke standpunten, want onze doeleinden zijn uitsluitend bovennatuurlijk.

Door zelf broederlijk, loyaal, schouder aan schouder met alle mensen samen te werken, en dit aan de anderen te leren, zullen we laten zien dat de Heilige Kerk een levende realiteit is die vooral door haar heiligen leeft, die nooit ergens in dit Mystieke Lichaam ontbreken.

Oprechte liefde voor alle mensen, die een noodzakelijke uiting is van onze liefde tot God [34](#), en liefde ook voor de wereld waarin wij wonen, voor alle edele werkelijkheden van de aarde, die ook het voorwerp zijn van Gods liefde [35](#). Vergeet daarom je geringheid en je ellende, mijn dochters en mijn zonen, en wend je ogen en je hart naar deze machtige rivier van levende wateren van het Werk, dat op doeltreffende manier probeert ertoe bij te dragen dat de mensheid vervuld mag zijn van naastenliefde, vreugde en vrede.

3 Het goddelijk kindschap

8 Omdat het goddelijk kindschap, zoals ik jullie eerder herinnerde, het vaste fundament is van ons geestelijk leven, zorg dan deze woorden van de heilige Paulus vaak te overdenken: *Allen die zich door de Geest van God laten leiden, zijn kinderen van God. De geest die gij ontvangen hebt, is er niet één van slaafsheid, die u opnieuw vrees zou aanjagen. Gij hebt een geest van kindschap ontvangen, die ons doet uitroepen: Abba, Vader! De Geest zelf bevestigt het getuigenis van onze geest, dat wij kinderen zijn van God. Maar als wij kinderen zijn, dan ook erfgenamen, en wel erfgenamen van God tezamen met Christus, daar wij delen in zijn lijden, om ook te delen in zijn verheerlijking*[36](#).

Het zijn woorden die samenvatten hoe onze omgang met God de Vader moet zijn, in vereniging met zijn Zoon en met de Heilige Geest, met het oog op de goddelijke erfenis die ons wacht, als wij trouw weten te blijven aan de apostolische taak die op deze aarde — door onze roeping — ons toekomt.

Postula a me, et dabo tibi gentes haereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terrae [37](#). Vraag mij, en ik zal u de volkeren tot erfdeel geven, en ik zal uw macht uitbreiden tot aan het uiteinde der aarde. Daarom hebben we het recht en de plicht om de leer van Jezus Christus naar alle gebieden van het menselijk leven te brengen, en overal de geest van de Heer door te laten dringen en alle taken van de wereld te vergoddelijken.

Wij hebben het recht en de plicht om al Gods schepselen, het werk van zijn schepping, dichter bij God te brengen, zonder ooit geweld te doen aan de eisen van de natuurlijke orde: want, zegt Paulus, *of het nu Paulus, Apollos, Petrus, de wereld, het leven, de dood, het heden, de toekomst is: alles is van u, maar u bent van Christus, en Christus is van God* [38](#).

4 *Licht van de wereld, midden in de wereld*

9 Kinderen van het licht, zeiden we, om licht van de wereld te zijn. *Gij zijt het licht der wereld... Zo moet ook uw licht stralen voor het oog van de mensen, opdat zij uw goede werken zien en uw Vader verheerlijken die in de hemel is* [39](#). Licht van de wereld, mijn kinderen, door op natuurlijke wijze te leven op de aarde, die onze normale leefomgeving is, door deel te nemen aan al de werkzaamheden, aan alle nobele activiteiten van de mensen, door met hen samen te werken, in ieders beroep, door onze rechten uit te oefenen en onze plichten te vervullen, die dezelfde rechten en plichten zijn als die van andere burgers, gelijk aan ons, van de samenleving waarin we leven, maar steeds vrij van elke gehechtheid die de liefdevolle vervulling van Gods wil zou kunnen belemmeren.

Daarom zoeken we steeds, temidden van onze dagelijkse wereldse bezigheden, naar de voortdurende omgang en vereniging met Jezus Christus, opdat dit vuur dat de Heer in onze zielen heeft ontstoken, nooit gedoofd of verzwakt zou worden: de mensen om ons heen moeten echt merken dat wij het licht van God zijn dat de wereld verlicht.

10 Ons leven is dus een verbintenis voor het aangezicht van God — die ik wil concretiseren in een eenvoudige burgerlijke arbeidsovereenkomst, waarover ik jullie op een dag meer zal vertellen — die ons helpt om niet de geloften van de religieuzen, maar de christelijke deugden na te leven, *nu u van de zonde bent bevrijd en slaven bent geworden van God. U oogst datgene wat tot de heiligheid leidt, en dat leidt naar het eeuwige leven* [40](#).

De christen die weet dat hij vrij is, verliest graag zijn vrijheid uit liefde voor Jezus Christus, om de dienaar van zijn medemensen te zijn. Wij zijn ervan overtuigd dat onze liefdesverbintenis jegens God en in dienst van zijn Kerk niet is als een kleed dat aan- en uitgetrokken kan worden: het omvat ons hele leven, en het is onze wil — met de genade van de Heer — dat het altijd ons hele leven omvat. We kunnen niet in de ogen van de mensen overkomen als exotische dieren, als een witte olifant of een ander vreemd, wonderbaarlijk of weerzinwekkend dier, dat in een grote kooi wordt gedragen en bij degenen die ernaar kijken gevoelens van nieuwsgierigheid, bewondering of huivering opwekt.

We zijn gelijk aan onze medeburgers; daarom *moeten we altijd op straat leven, de straat op gaan, of op zijn minst uit het raam leunen*. We hebben de plicht om op te lossen in de menigte als het zout van Christus in de smaakmakers van de samenleving. Zonder op te vallen, want dit zou ingaan tegen onze geest, gelijk aan onze familieleden, onze vrienden, onze collega's in de nobele ondernemingen van de wereld, zullen we anderen op die manier laten zien dat ze niet alléén kunnen leven van wat vergankelijk is, omdat ze zo nooit gelukkig zullen zijn. We zullen hen helpen hun hart en hun geest tot de hemel te verheffen, en ze zullen de vreugde ervaren te weten dat het menselijk schepsel geen dier is.

Wij moeten vuur en licht zijn, dat vuur dat altijd op het altaar zal branden [41](#), om de mensen naargelang de omstandigheden, naar God te leiden, gehoor gevend aan de roepstem van Jezus Christus: *venite ad me omnes* [42](#), komt allen tot Mij; of om God tot de mensen te brengen, zoals men de Heer hoort zeggen: *Ecce sto ad ostium et pulso* [43](#) zie, Ik sta voor de deur en Ik klop.

Maar de waarlijk ijverige christen mag niet vergeten dat hij zich met sereniteit in evenwicht moet houden te midden van deze twee houdingen, want als de Heer zegt: *ecce venio cito et merces mea mecum est* [44](#), zie, Ik kom en breng de loosprijs om ieder te belonen naar zijn werken, dan zegt Hij ook in Mattheüs dat zielen hem met kracht buit moeten maken [45](#).

Laten we alleen al denken aan een prachtige gebeurtenis na de verrijzenis: de Heer voegt zich bij deze droevige leerlingen wier geloof wankelend is. Nadat Hij hen de betekenis van de Schrift heeft geopenbaard deed Hij — toen ze eenmaal in Emmaüs waren aangekomen — alsof hij wegging. Met een soort goddelijke en menselijke tederheid smeken Cleopas en zijn metgezel: *mane nobiscum, quoniam advesperascit, et inclinata est iam dies* [46](#); Blijf bij ons, want zonder u wordt het nacht.

5 Eenheid met Christus de Middelaar

11 Als de Zoon van God mens werd en aan het kruis stierf, was dat opdat alle mensen één zouden zijn met Hem en met de Vader [47](#). We zijn daarom allemaal geroepen om deel uit te maken van deze goddelijke eenheid. Door onze priesterlijke ziel, die de Heilige Mis tot het centrum van ons innerlijk leven maakt, proberen wij met Jezus te zijn tussen God en de mensen.

Onze vereniging met Christus maakt ons ervan bewust dat wij met Hem medeverlossers van de wereld zijn, om bij te dragen dat alle zielen kunnen delen in de vruchten van zijn Lijden en de weg van redding kunnen kennen en volgen die naar de Vader leidt.

Ik hou niet op het te herhalen: om met Christus verenigd te zijn temidden van de bezigheden van de wereld, moeten we het kruis met edelmoedigheid en fijngevoeligheid omhelzen. Versterving is het zout van ons leven, mijn dochters en mijn zonen: het moet ons dagelijks werk met fijngevoeligheid, met intelligentie voeden, om ons bovennatuurlijke leven te ondersteunen, net zoals het kloppen van het hart het leven van het lichaam in stand houdt.

Op deze manier zullen we aan de anderen, die te midden van de realiteit van de wereld leven en werken, de betekenis van het priesterlijk gebed van Jezus Christus bewijzen: *Pater sancte, serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi... Non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos a malo. De mundo non sunt, sicut et ego non sum de mundo* [48](#); Heilige Vader, bewaar in uw Naam hen die Gij Mij gegeven hebt... Ik bid niet, dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart voor het kwaad. Zij zijn niet van de wereld, zoals Ik niet van de wereld ben.

12 Kinderen van mijn ziel, al deze gedachten komen in mij op — zoals het jullie ook zal overkomen — wanneer ik, in het licht van de grootsheid van onze apostolische zending te midden van de menselijke activiteiten, en samen met de scènes van Jezus' dood – van zijn triomf, van zijn overwinning — aan het Kruis, deze woorden van Jezus in gedachte houd: *Et ego, si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum* [49](#); wanneer ik van de aarde zal zijn opgeheven, zal ik alles tot mij trekken.

Verenigd met Christus door gebed en versterving in ons dagelijks werk, in de duizend omstandigheden van ons eenvoudige leven als gewone christenen, zullen we het wonder waarmaken om alles aan de voeten te leggen van de Heer, opgeheven aan het Kruis waar Hij zich heeft laten vastnagelen vanwege zijn grote liefde voor de wereld en voor de mensen.

Door heel eenvoudig te werken en God lief te hebben in de specifieke activiteit van ons beroep, datzelfde dat we uitgeoefenden toen Hij ons kwam zoeken, vervullen wij ons apostolaat, dat erin bestaat Christus te plaatsen aan de top en in het hart van alle

menselijke activiteiten, want geen van deze nobele activiteiten is uitgesloten van het domein van ons werk, dat een uiting wordt van de verlossende liefde van Christus.

6 *Het werk, realiteit van het seculiere leven en middel tot heiligheid*

13 De arbeid is voor ons dus niet alleen het natuurlijke middel om in onze economische behoeften te voorzien en ons in de eenvoudige en normale levensgemeenschap met andere mensen te plaatsen, maar het is ook en vooral het specifieke middel tot persoonlijke heiliging dat God, onze Vader, ons heeft aangewezen, en het grote instrument van heiligmakend apostolaat dat God ons in handen heeft gegeven, opdat de door Hem gewilde harmonie zou stralen in de hele schepping.

De arbeid, die het leven van de mens op aarde moet vergezellen [50](#), is voor ons tegelijkertijd – en in de hoogste graad, omdat de eisen van de natuur zich verenigen met andere die duidelijk bovennatuurlijk zijn – de plaats waar onze wil de heilswil van onze hemelse Vader ontmoet.

Ik zeg jullie nogmaals, mijn kinderen, dat de Heer ons geroepen heeft zodat wij, ieder in onze eigen levensstaat en in de uitoefening van ons eigen beroep of ambt, ons allen heiligen in ons werk, het werk heiligen en met het werk heiligen. Zo kan ons menselijk werk terecht worden beschouwd als *opus Dei, operatio Dei*, werk van God.

De Heer kent een enorme waarde toe aan het werk van het verstand en van de handen van de mens, aan het werk van zijn kinderen. Door zo, in het aanschijn van God, te handelen, uit liefde en dienstbaarheid, met een priesterlijke ziel, krijgt het hele handelen van de mens een authentieke bovennatuurlijke betekenis die ons leven verenigd houdt met de bron van alle genaden.

Jullie zien hoe ver dit alles verwijderd is van wat men de *klerikale* geest noemt, want het gaat er niet om de bovennatuurlijke zending van Christus en de Kerk wereldlijk te maken, maar integendeel om het tijdelijke handelen van de mensen bovennatuurlijk te maken. We zijn er inderdaad volledig van overtuigd dat elk legitiem menselijk werk, hoe nederig of onbeduidend het ook mag lijken, altijd een transcendente betekenis kan hebben, een motief van liefde, iets dat spreekt van God en naar God leidt.

14 Het is daarom noodzakelijk om de mensen deze eenvoudige weg van heiligheid te tonen, die wordt geboden met de luisterrijke eenvoud van goddelijke werkelijkheden; en we zullen het goed doen als we beginnen met deze leer te verkondigen door het voorbeeld van ons intense persoonlijke werk, bezield door een verlangen naar

volmaaktheid – de grootst mogelijke en ook menselijke volmaaktheid – de volmaaktheid die vereist is door wat aan God moet worden aangeboden.

Als we ons beroep op deze manier uitoefenen, als we onze activiteiten midden in de wereld op deze manier uitvoeren — dit werk of de *munus* van een ieder, die iedereen bekend is — zullen de anderen van ons leren dat het heel goed mogelijk is, zelfs in de normale omstandigheden van het gewone leven, om in hun ziel het gebod te vervullen dat de Heer tot allen heeft gericht: *estote ergo vos perfecti, sicut et Pater vester caelestis perfectus est* [51](#); wees volmaakt zoals uw hemelse Vader volmaakt is. “

Gods wil vervullen in het werk, God aanschouwen in het werk, werken uit liefde voor God en de naaste, de arbeid omvormen tot een middel van apostolaat, een goddelijke waarde geven aan het menselijke: dat is de eenvoudige en sterke eenheid van leven die we moeten beleven en doorgeven.

Contemplatieven midden in de wereld

15 Contemplatieve zielen midden in de wereld, dat is wat mijn kinderen zijn in het Opus Dei, en dit is wat jullie altijd moeten zijn om jullie volharding, jullie trouw aan jullie roeping zeker te stellen. Op elk moment van de dag zullen we oprecht kunnen uitroepen: *loquere, Domine, quia audit servus tuus* [52](#); Spreek, Heer, uw dienaar luistert.

Waar we ook zijn, in de drukte van de straat en de menselijke activiteiten – in de fabriek, op de universiteit, op het veld, op kantoor of thuis – zullen we leven in een eenvoudige kinderlijke contemplatie, in voortdurende dialoog met God.

Want alles – mensen, zaken, taken – geeft ons de mogelijkheid en het onderwerp van een voortdurend gesprek met de Heer: net zoals het verlaten van de wereld, het *contemptus mundi*, en de stilte van de cel of de woestijn voor andere zielen deze contemplatie mogelijk maken, vanuit een andere roeping. Maar aan ons vraagt de Heer enkel de innerlijke stilte – door de stem van het egoïsme van de oude mens tot zwijgen te brengen – niet de stilte van de wereld, want de wereld kan en mag voor ons niet zwijgen.

16 Zonder deze trouwe omgang met God onze Vader, waartoe we door onze roeping geroepen zijn, kan ik jullie verzekeren dat het heel moeilijk is om te volharden in het Opus Dei. *Wat voor werk jullie dan ook doen, doe het welgemoed, alsof het voor de Heer is, en niet om de mensen te behagen: jullie weten heel goed dat jullie in ruil hiervoor jullie erfenis van de Heer zullen ontvangen. Het is Christus, de Heer, die jullie dienen* [53](#).

Dankzij deze eenheid van leven, dankzij dit verlangen naar contemplatie midden in de wereld – midden op straat, in de open lucht, in de zon, in de regen – zul je niet alleen bewoond worden door het verlangen om in je tijdelijke activiteit te blijven, om geen afstand te nemen van de aardse realiteiten, maar zul je gedreven worden door het apostolische verlangen om moedig binnen te treden in al deze wereldlijke realiteiten om hun goddelijke eisen naar voren te brengen; om te onderwijzen dat de broederlijkheid onder de kinderen van God – de menselijke broederlijkheid heeft een bovennatuurlijke betekenis – de grote oplossing is voor de problemen van de wereld; om de mensen uit hun koker van egoïsme te bevrijden; om tegelijkertijd de noodzakelijke persoonlijkheid en de ware vrijheid, *qua libertate Christus nos liberavit* [54](#), te garanderen aan hen die opgenomen zijn in de massa; om, in één woord, voor de mensen de goddelijke wegen van de aarde te openen.

17 Jullie zien, mijn lieve dochters en zonen, welke grote apostolische horizonten geopend worden door deze karakteristieke aspecten van onze spiritualiteit te beschouwen, die allemaal deel uitmaken van dezelfde gemeenschappelijke eigenschap van het goddelijk kindschap.

Jullie moeten God heel dankbaar zijn, omdat Hij ons deze geest heeft gegeven die zo oprecht en eenvoudig bovennatuurlijk is, en tegelijkertijd zo menselijk, zo dicht verweven met de nobele aardse ondernemingen. Het is een heel bijzondere genade – een licht van God, zoals ik jullie zei – die we in zijn barmhartigheid hebben ontvangen en die we in nederige trouw proberen door te geven aan vele andere zielen.

Maar hou er rekening mee dat deze spiritualiteit en deze ascese jullie Vader en sommige van jullie broeders en zusters vaak de prijs van het onbegrip hebben gekost, van het moeten aanhoren dat hun weg die een door God gewilde weg is, bestempeld werd als waanzin, en zelfs als ketterij, en degenen die deze weg volgen als gekken en ketters.

18 De Heer laat toe dat er vaak, achter de werken van God, onbegrip volgt, en zelfs laster en vervolging, zoals op het licht de duisternis volgt. Dat is vaak het werk van *goede*, verblinde, mensen die niets te maken willen hebben met wat buiten hun routine, hun gemak of hun egoïsme valt, en die in hun leven alle complicatie schuwen.

En zo zijn er, zelfs in kerkelijke kringen, onder zoveel heilige mensen of, op zijn minst, mensen die hun plicht vervullen, veel anderen zonder ijver, bureaucraten van de Kerk van God, die de indruk wekken niet om zielen te geven. Sommigen begrijpen spirituele begrippen niet: wanneer men erover spreekt, lijken die hun leeg, omdat zij nooit geprobeerd hebben ze te beleven.

Ik heb weleens gedacht dat ze, ongeacht hun vorming, zouden moeten inzien dat ze de dringende plicht hebben om zich op de hoogte te stellen, om naar de beschuldigde te

luisteren, om zijn leer te bestuderen: de leer die hij voorstelt en de vruchten die eruit voortkomen.

Ik zwijg, en ik zal zwijgen zolang ik kan; maar ik voel duidelijk dat de verdediging van de geest van het Werk de verdediging is van onze vriendschap met God, die tot ons zegt: *ergo iam nos estis hospites et advenae, sed estis cives sanctorum et domestici Dei* [55](#); zo zijt gij dus geen vreemdelingen en ontheemden meer, maar medeburgers van de heiligen en huisgenoten van God.

19 In hun blindheid of vanwege hun gemakzucht kunnen ze niet begrijpen dat de vrijheid, de persoonlijke vrijheid, een essentieel onderdeel is van de geest van het Werk van God; ze kunnen niet begrijpen dat we meestal 'ik' gebruiken, de verantwoordelijkheid op ons nemen voor onze daden, en dat we zelden 'wij' zeggen, omdat onze broers en zussen – om het beter te zeggen, de andere leden van het Werk – niet verplicht zijn het standpunt van een lid van Opus Dei te volgen in tijdelijke zaken, alsook in de theologische kwesties die de Kerk overlaat aan het vrije oordeel van mensen. Het is troostrijk om in het evangelie te lezen dat *neque enim fratres eius credebant in eum* [56](#), niemand geloofde in Christus.

Weer anderen willen ons het gewicht van hun jarenlange ervaring laten voelen, ons met vooroordelen bekijken. Ik geloof echter, en jullie met mij, dat het oude en het nieuwe vol levenskracht kunnen zijn: het kind, de jongeman, de volwassen of ouder geworden man kunnen gezond zijn, even gezond, in lichaam en ziel. En hun leeftijd brengt hen ertoe ons raad te geven — waar we niet om gevraagd hebben — met de *vooringenomenheid en de voorzichtigheid* van het oude, terwijl wij juist gebed, begrip en genegenheid nodig hebben.

7 Hoop en vertrouwen in God: vreugde

20 Dit alles zal voorbijgaan; laten we in de tussentijd, in ons innerlijk leven strijden, in die ascetische strijd die ons vervult met optimisme en vreugde, vrede en hoop. En laten we die woorden herhalen die ik in de eerste jaren van ons Werk als schietgebed gebruikte, een gebed dat misschien te naïef is, maar hetzelfde is dat de leerlingen, volgens de H. Johannes, tot de Meester richtten: *nunc scimus quia scis omnia* [57](#)

Ik gebruik het steeds: *God weet meer*. Mijn kinderen, *eratis enim aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino: ut filii lucis ambulate* [58](#); eens waart gij duisternis, nu zijt gij licht door uw gemeenschap met de Heer. Leeft dan ook als kinderen van het licht.

Temidden van tegenwerkingen zullen we Jezus tegen Paulus horen zeggen, en Paulus ons zeggen: *sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur* [59](#); je hebt genoeg aan mijn genade. Kracht wordt juist in zwakheid volkomen.

Aan degenen die jullie kleineren, mogen jullie met overtuiging, met nederigheid en kracht, de laatste woorden van het Apologeticum van Tertullianus zeggen: *de tegenstelling tussen de goddelijke en de menselijke werken is zo dat, wanneer jullie ons veroordelen, God ons vrijspreekt* [60](#).

21 Maar onze *nieuwheid*, mijn kinderen, is zo oud als het Evangelie zelf. Vanaf het moment dat Jezus Christus zei dat Hij *de Weg, de Waarheid en het Leven is* [61](#) en Hij iedereen uitnodigde Hem te volgen [62](#), is — vanaf de eerste tijden van de Kerk — in de ziel van vele gelovigen krachtig het verlangen gerezen om de zoektocht naar volmaaktheid werkelijkheid te laten worden, zoals het Evangelie die schetst en zoals Jezus Christus zelf haar voorbeeldig heeft beleefd: een leven van persoonlijke heiligheid en apostolische inzet.

De authentieke spiritualiteit van het Evangelie heeft zo overvloedige vruchten van heiligheid voortgebracht op alle gebieden van de heidense samenleving waarin de christenen van het eerste uur leefden. Het zijn mannen en vrouwen die hun geloof oprecht beleefden en ijverig doorgaven; ze werkten met natuurlijkheid temidden van de anderen, de burgers als burgers en de slaven als slaven; ze beoefenden een voortreffelijke broederlijkheid en wijdden zich aan God en aan het verspreiden van de Blijde Boodschap naar gelang de gaven van ieder van hen [63](#). Het resultaat hiervan werd de kerstening van de hele heidense samenleving.

22 Sindsdien was er in de loop der eeuwen geen gebrek aan zielen die ernaar streefden het voorbeeld van Jezus Christus van nabij te volgen: maar ze hebben hun inspanning beetje bij beetje geconcentreerd op het naleven van drie traditionele raden, die ze in het openbaar beleden: de armoede, de kuisheid en de gehoorzaamheid. Zo werden deze getypeerd als de ascetische pijlers van een bepaalde levensstaat, die aldus typerend werden als pilaren van ascese, anders dan die van de gewone gelovigen.

Zo zijn de specifieke leefregels van de religieuze staat in de loop van de geschiedenis ontstaan die in verschillende vormen steeds, als substantieel kenmerk, een min of meer volledige afscheiding van de wereld en van haar wereldlijke taken en activiteiten vereisen.

Voor de zielen die van God die roeping ontvangen, vormen de bezigheden en wereldlijke werkzaamheden van de gewone christen een belemmering, die men moet loslaten — *als een onmisbare voorwaarde* — om te streven naar eigen heiliging — door een *leven van evangelische volmaaktheid* te leiden — en om de redding van anderen te bevorderen buiten de wereld, door gebed, boetedoening en apostolische werken die verenigbaar zijn met deze levensstaat.

Verlangen naar heiligheid midden in de wereld

23 Dit betekent niet dat er geen andere zielen zijn geweest die zich hebben willen wijden aan de volmaakte vervulling van Gods wil zonder zich af te zonderen van hun gewone bezigheden en de levensstaat die ze in de wereld hadden: die zijn er geweest, meestal geïsoleerd, en de Kerk heeft sommigen van hen verheven tot de glorie van de altaren.

De overgrote meerderheid van deze zielen is echter in de schaduw gebleven, onopgemerkt, zwijzaam, en we weten nauwelijks hoezeer hun heilige leven een voorbeeld is geweest voor anderen en heeft bijgedragen aan de heiligheid van de Kerk.

Net zo goed als het voorbeeld van deze buitengewone mensen, is ook de duidelijke leer, althans in de praktijk, enigszins in de schaduw komen te staan, namelijk dat alle gedoopten zichzelf kunnen en moeten heiligen en werken als een krachtig gist van christelijk leven, ook al leiden ze een normaal arbeidzaam leven midden in de wereld

[64](#).

24 Er bestaan edelmoedige zielen, mannen en vrouwen, die het verlangen koesteren om uit alle macht in de wijngaard van de Heer te werken. Ze hebben echter geen religieuze roeping; zij verlangen niet naar het *leven van evangelische volmaaktheid*, maar zij zouden, midden in de wereld en het gewone leven, inhoud willen geven aan hun verlangens *om zich toe te leggen op het zoeken naar de christelijke volmaaktheid en de beoefening van het apostolaat*.

Die mensen met een honger naar volmaaktheid weten dat veel milieus, die ook van God zijn, afgesloten zijn door grenzen die een priester of een religieus, door de aard van hun roeping, niet kunnen overschrijden. De geleidelijke ontkerstening van de moderne samenleving bewijst duidelijk dat het menselijk leven, de beroepen en de sociale activiteiten vaak ver verwijderd zijn van de Kerk en van de activiteiten die eigen zijn aan mensen die aan haar dienst zijn toegewijd.

25 Welnu, mijn dochters en zonen, sinds 2 oktober 1928, heeft de Heer het Opus Dei de opdracht toevertrouwd om, door het voorbeeld van jullie leven en door het woord, duidelijk te maken en alle zielen eraan te herinneren, dat er een universele roeping is tot christelijke volmaaktheid en dat het mogelijk is daaraan gehoor te geven.

De Heer wil dat ieder van jullie, in jullie eigen omstandigheden in de wereld, probeert heilig te zijn: *haec est voluntas Dei, sanctificatio vestra* [65](#) dit is Gods wil: uw heiliging. Een meestal verborgen heiligheid, zonder glans, alledaags, heldhaftig, om mede te verlossen met Christus, om met Hem zielen te redden, om alle menselijke aangelegenheden met Hem te ordenen.

God wil zich bedienen van jullie persoonlijke heiligheid, gezocht volgens de geest van het Werk, om allen op een specifieke en eenvoudige manier te tonen wat jullie al goed weten: dat alle gelovigen die door het doopsel in Christus zijn ingelijfd, geroepen zijn om de volheid van het christelijk leven te zoeken.

De roeping van allen tot heiligheid

26 De Heer wil dat wij zijn instrumenten zijn om de mensen er in de praktijk, en ook door ons leven, aan te herinneren dat de roeping tot heiligheid werkelijk universeel is en niet voorbehouden aan een klein aantal mensen, noch aan een bepaalde levensstaat, noch afhangt van het verlaten van de wereld: elk werk, elk beroep, kan een weg tot heiligheid en een middel tot apostolaat zijn.

Dit is betrouwbare leer, mijn kinderen, licht van God. Deze leer zal moeilijk begrepen worden door hen die zich de christelijke volmaaktheid of de contemplatie niet kunnen voorstellen buiten de religieuze staat, maar ze vindt haar wortels in de Heilige Schrift en in de Traditie van de Kerk, en dit wordt telkens bevestigd door de herhaalde ervaring van het leven van het Opus Dei, ondanks onze menselijke kleinheid.

27 Het Werk heeft een uitsluitend bovennatuurlijk doel; daarom maakt de persoonlijke vrijheid van elk van haar leden deel uit van haar geest; daarom sluiten we ook niemand uit van ons werk, geen ziel die onze doelstellingen zou willen delen, zelfs als ze ons geloof niet deelt.

Jullie weten heel goed dat er in onze familie geen absolutisme kan bestaan; alle voorzorgsmaatregelen zijn genomen om dit risico te vermijden, te beginnen met een collegiaal bestuur. Binnen het Opus Dei zal er dus geen sprake kunnen zijn van een wezenlijke versplintering, er zijn geen *opinions* over wat fundamenteel is; we zijn *consummati in unum* [66](#): we hebben een kleine gemene deler, dat is de leer van de Kerk en, daarbinnen, de karakteristieke geest van het Werk en onze eigen manier om apostolaat te doen, midden op straat, op zoek naar de persoonlijke heiligheid en die van allen om ons heen; en een zeer grote gemene deler, een oeverloze zee, afhankelijk van de plaats en de tijd en waar verschillende meningen steeds een bewijs zijn en zullen blijven van een goede geest, een duidelijk teken van het feit dat er in Opus Dei noch tirannen noch slaven zijn.

De Heer heeft ons genoeg licht gegeven om iets te begrijpen dat terug te vinden is in de geschiedenis van de mensheid: wie tot slaaf is geweest, is geneigd zelf later een despoot te worden. In het Werk bestaat er wel een orde en zo moet het ook zijn, anders zou het Opus Dei geen instrument kunnen zijn om de zielen te dienen, om de Kerk te dienen, om trouw te zijn aan het leergezag van de Paus.

Maar deze orde, beleefd met een uiterst vrijwillige volgzzaamheid en vrijheid, is – ik denk dat jullie me begrijpen – een *ongeorganiseerde organisatie* ; daarom worden, ik herhaal het nog maar eens, in de wereldlijke sfeer en in de theologische sfeer die niet tot het geloof behoort, verschillende meningen toegelaten en gerespecteerd als een gezonde uiting van een goede geest.

28 Het Werk heeft ook nog drie kenmerken: de vreugde, de liefde voor het werk en de liefde voor armoede. Aan God zullen wij het beste geven; aan de goddelijke eredienst — die wij gewoonlijk in kleine gebedsruimtes uitoefenen — zullen wij met inspanning een aandacht wijden die het onmogelijk maakt dat wij Hem het offer van Kaïn brengen. De dag waarop een man aan de vrouw die hij liefheeft, als teken van zijn liefde, een zak cement en drie ijzeren staven geeft, heb ik jullie gezegd, zullen wij hetzelfde doen voor Onze Lieve Heer die in de hemel en in onze Tabernakels verblijft.

Onze armoede, mijn kinderen, moet geen armzaligheid zijn; onze armoede verschuilt zich achter een glimlach, achter de reinheid van het lichaam en de kleding, en vooral van de ziel. Laten we dus geen lof verwachten op aarde, maar laten we de woorden van de heilige Mattheüs niet vergeten: *Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi* [67](#).

Zo moeten we altijd datgene wat natuurlijk is in de mens op een bovennatuurlijke wijze beleven. Zo kunnen we het aardse goddelijk maken. Het aanvaarden van onze roeping is daarom voor ons geen offer: het is geen offer omdat we weten dat het een bewijs is van uitverkiezing en liefde: *redemi te, et vocavi te nomine tuo, meus es tu* [68](#).

29 Men zal van jullie kunnen zeggen wat de psalmist zegt van de Heer, onze Verlosser en ons Model: *exsultavit ut gigas ad currendam viam*, terwijl we zo klein zijn, *a summo caelo egressio eius et occursus eius usque ad summum eius*; Ik zal me verheugen in de heerlijkheid van de Heer als een reus die op zijn weg rent en van het ene uiteinde naar het andere gaat, vanaf de hemelrand klimt zij omhoog en daalt weer af naar de andere einder; *nec est qui se abscondat a calore eius* [69](#), niets is voor zijn lichtgloed verborgen.

Als we de wonderen zien die de Heer door onze handen aan het doen is in zoveel mensen die naar ons toe komen, zullen we niet in de verleiding komen om hoogmoedig te zijn, want in het diepst van ons hart zal dit vers uit de Psalm weerklinken: *Tu es, Deus, qui facis mirabilia : notam fecisti in populis virtutem tuam* [70](#) ; Gij zijt de God die wonderen doet, die onder de volken uw macht hebt getoond.

Daarom, *nolite itaque errare, fratres mei dilectissimi: omne datum optimum, et omne donum perfectum, de sursum est, descendens a Patre luminum, apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio* [71](#) ; elke goede gave, elk volmaakt

geschenk daalt neer van boven, van de Vader der hemellichten, bij wie geen verandering is of verduistering door omwenteling.

8 *Liefde, bron van licht*

30 Wanneer jullie naar deze leer leven, zal spreken soms niet meer genoeg zijn, jullie zullen uit liefde willen zingen, zoals jongeren die een geliefde gaan zoeken; maar jullie zullen liefdesliederen zingen over God en je voelen als die mensen over wie Ezechiël spreekt als hij het heeft over de boodschappers van de Heer: *ibant et revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis* [72](#); jullie zullen door de wereld trekken en licht verspreiden, als brandende fakkels die vonken verspreiden.

De Heilige Geest zorgt ervoor dat onze Moeder, de Kerk van Jezus Christus — een levende en altijd actuele werkelijkheid, tegelijk oud en nieuw — in de trouwe bewaring van de rijke schat die haar is toevertrouwd, steeds opnieuw de kracht vindt om haar jeugd te vernieuwen en om, in elke tijd, de christelijke boodschap aan alle zielen door te geven: aangepast aan de taal van de mensen en met begrip voor hun manier van denken: *nova et vetera, dilecte mi, servavi tibi* [73](#)”. Ik heb voor u, o mijn lief, jonge en oude vruchten bewaard, lezen we in het Hooglied.

En in het Evangelie staat geschreven: *omnis scriba doctus in regno caelorum similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo nova et vetera* [74](#); iedere schriftgeleerde die onderwezen is in het Rijk der hemelen is gelijk aan een huisvader die uit zijn schat nieuw en oud tevoorschijn haalt.

31 Zoals ik jullie altijd heb geschreven, is onze geest zo oud als het Evangelie en tegelijk, net als het Evangelie zelf, altijd nieuw. De aard van onze roeping, onze manier om heiligheid na te streven en te werken aan het Koninkrijk van God, brengt ons ertoe over goddelijke zaken te spreken in de taal van de mensen, dezelfde gezonde gebruiken te delen, dezelfde rechtvaardigheid te beleven. Wij proberen God te zien — zo zou ik het zeggen — vanuit hetzelfde seculiere perspectief als leken, van waaruit zij de grote vragen van hun leven overwegen of kunnen overwegen. Laten we nooit een ijzig rolmodel worden, dat men wel kan bewonderen maar niet liefhebben.

Daarom ontvangen wij de schat van het Evangelie met een jonge geest, om die tot aan de uiteinden van de aarde te verspreiden. Maar wij komen niets radicaal veranderen. Wij drinken de goede wijn, gevuld met de authentieke katholieke leer, met eerbied en liefde voor alles wat de Heer doorheen zoveel eeuwen heeft gekoesterd, in dienst van zijn Kerk.

9 *De werking van de Heilige Geest*

32 *Spiritus ubi vult spirat, et vocem eius audis, sed nescis unde veniat aut quo vadat* [75](#); de Geest blaast waarheen hij wil; gij hoort wel zijn gesuis, maar weet niet waar hij vandaan komt en waar hij heen gaat. Zo was mijn leven — en ik schrijf dit met ontroering en dankbaarheid jegens mijn God, in het besef dat ik een arme zondaar ben — gedurende vele jaren, vóórdat de Heer, die zijn genade overvloedig over mij uitstortte, mij duidelijk riep om in zijn Werk te werken, met een helder omljnde roeping, terwijl ik alleen was en niets meedroeg behalve mijn zesentwintig levensjaren en mijn goede humeur.

Het Werk gaat vooruit door het gebed: door mijn gebed — en mijn ellende — die bij God de vervulling van zijn Wil afsmeaken; en door het gebed van zoveel zielen — priesters en leken, jong en oud, gezond en ziek — tot wie ik mijn toevlucht neem, in de vaste zekerheid dat de Heer naar hen luistert, wanneer zij bidden voor een intentie die aanvankelijk alleen ik kende. En samen met het gebed waren er de versterving en het dagelijkse werk van degenen die mij volgden: dat waren onze enige, maar krachtige wapens in de strijd.

Zo groeide het Werk en zo zal het blijven groeien, terwijl het zich verspreidt in alle milieus: in ziekenhuizen en op universiteiten; in de catechese in achtergestelde wijken; in huizen en op plaatsen waar mensen samenkomen; onder armen en rijken, mensen van elke rang en stand, om allen de boodschap te brengen die God ons heeft toevertrouwd.

33 Dit is de opdracht die het Werk zich heeft gesteld: rechtstreeks, edelmoedig en oprecht handelen, zonder kunstgrepen of menselijke steun. En als ik mij deze vergelijking mag veroorloven: zonder voortdurend op zoek te gaan naar de zon die het meest verwarmt of naar de mooiste en meest aantrekkelijke bloem. De zon is in ons, en het werk wordt gedaan waar het hoort: op straat, gericht tot allen.

Deze beginjaren vervullen mij met diepe dankbaarheid tegenover God. Tegelijkertijd denk ik, mijn kinderen, aan alles wat nog te doen staat om in alle landen, over de hele aarde en in alle domeinen van menselijke activiteit het katholieke en universele zaad te zaaien dat het Opus Dei is komen verspreiden.

Daarom blijf ik rekenen op het gebed, de versterving, het werk en de vreugde van allen, terwijl ik voortdurend mijn vertrouwen vernieuw in onze Heer: *universi, qui sustinent te, non confundentur* [76](#); wie op U rekent, wordt nimmer beschaamd.

Dorst naar zielen

34 Mijn kinderen, ik vraag jullie om je altijd en onophoudelijk te verenigen met mijn intenties, en je ook te vullen met vertrouwen, terwijl jullie je voorbereiden om met vernieuwde jeugd verder te werken aan de uitbreiding van het Werk: *qui replet in bonis desiderium tuum: renovabitur ut aquilae iuventus tua* [77](#) omdat onze God de wensen die Hij in ons hart heeft gelegd vruchtbaar zal laten worden, en ons geestelijk werk op aarde altijd krachtig en levendig zal blijven.

De Heer verwacht dat jij en ik, blij en dankbaar om de roeping die zijn oneindige goedheid in onze zielen heeft gelegd, samen een groot leger van zaaiers van vrede en vreugde vormen op de wegen van de mensen. Zo zullen weldra ontelbare zielen met ons kunnen herhalen: *cantate Domino canticum novum; cantate Domino omnis terra* [78](#); zingt voor de Heer een nieuw gezang, dat de hele aarde een lofzang tot God moge zijn.

De kinderen van God in zijn Werk, die hun goddelijk kindschap oprecht ervaren en beleven en met elkaar verbonden zijn door de krachtige banden van broederlijke liefde, zullen dan vanzelf — ik heb het jullie al vaker gezegd — een *ongeorganiseerde apostolische organisatie* vormen in de wereld: een voortdurende transfusie van levenskracht van het christendom in de bloedsomloop van de samenleving.

35 De Heer wil dat jullie, alleen of samen met anderen — ook met mensen die misschien ver van God leven, of die niet katholiek of zelfs niet christen zijn — in de wereld allerlei mooie en serene initiatieven ontwikkelen en tot een goed einde brengen door jullie apostolaat. Die initiatieven zullen even gevarieerd zijn als het aangezicht van de aarde zelf, en als de verlangens en aspiraties van de mensen die haar bewonen. Zo dragen zij bij aan het geestelijk en materieel welzijn van de samenleving en worden zij voor velen een gelegenheid om Christus te ontmoeten, een weg naar heiligheid.

Het belangrijkste middel waarover jullie beschikken om eender welke vorm van apostolaat te realiseren, individueel of samen met andere burgers, is echter jullie beroepswerk. Daarom heb ik jullie zo vaak herhaald dat de professionele roeping van ieder van ons een wezenlijk deel vormt van onze goddelijke roeping. Precies daarom zal ook het apostolaat dat het Werk in de wereld verricht altijd actueel, relevant en noodzakelijk blijven. Zolang er mensen op aarde zijn, zullen er immers mannen en vrouwen zijn die werken, die een beroep of vak uitoefenen — intellectueel of manueel — dat zij geroepen zijn te heiligen, en waarmee zij zichzelf heiligen en anderen helpen om op een eenvoudige manier met God om te gaan.

Jullie werk en jullie apostolaat zullen noodzakelijkerwijs een sterke aantrekkingskracht hebben met ijver voor het geloof, zoals bij de eerste christenen. Het zal mensen aanspreken die met energie, kracht en oprechtheid willen werken; die liever trouw en standvastig zijn dan opvallend briljant; die liefhebben, oprecht zijn en van vrijheid houden. Mensen dus die in staat zijn zich aan anderen te geven, zoals wij dat in het

Werk beleven, en die leren Opus Dei te zijn in hun leven en in hun werk — ook al is bij velen van hen die mogelijkheid nooit eerder opgekomen, vaak omdat zij uit een ongelovige achtergrond komen en zich niet konden voorstellen dat ware vreugde te vinden is in vriendschap met God en in een leven van *zelfgave* en dienstbaarheid.

¹⁰ *De roeping tot het Werk is voor alle gelovigen*

36 Jullie weten uit eigen ervaring maar al te goed dat de wegen van Gods barmhartigheid talrijk zijn. Naar het Werk zullen mensen komen uit alle landen, rassen en talen; jongeren en ouderen, alleenstaanden en gehuwden, gezonde mensen en zieken. Ieder van hen zal de plaats vinden die Gods Wil voor hem of haar heeft bepaald en gebruikmaken van de kansen — een heel bijzondere genade — die de goedheid van de Heer schenkt.

Als ik nadenk over deze weg, die de sfeer van het vroege christendom ademt en die God liet ontstaan om op zo'n bewonderenswaardig eenvoudige manier de wonderen van zijn genade te vernieuwen in het leven van zoveel zielen, word ik blij als ik langzaam herlees wat de heilige Justinus schreef, verwonderd over de bewonderenswaardige kracht van het Evangelie.

Wij die ons vroeger overgaven aan losbandigheid, zegt hij, wij omhelzen nu niets anders dan de kuisheid; wij die ons overgaven aan magie, hebben ons nu toegewijd aan de goede en eeuwige God; wij die boven alles geld liefhadden en de toename van onze bezittingen, delen nu, zelfs wat we hebben, met anderen en geven er een deel van aan ieder die het nodig heeft; wij die elkaar haatten en verwondden, afgescheiden waren door verschillende levenswijzen, ons huis niet deelden met hen die niet van hetzelfde ras waren, leven nu, na de komst van Christus, allen samen en bidden voor onze vijanden en proberen hen die ons vervolgen te weerhouden van hun onrechtvaardige haat, opdat zij, levend volgens de prachtige raadgevingen van Christus, goede hoop mogen hebben om met ons dezelfde goederen te verkrijgen die we hopen te verkrijgen van God, heer over alle dingen [79](#).

37 Wie ook zal deel kunnen uitmaken van het Werk, als God hem of haar roept; deze roeping brengt geen verandering van levensstaat met zich mee en dus ook geen uiterlijke veranderingen. Ieder blijft op de plaats die hij of zij in de wereld inneemt, met zijn of haar werk, denkwijze, plichten van staat, professionele en sociale verantwoordelijkheden, en zijn verplichtingen tegenover de maatschappij. Want al deze relaties vormen middelen voor het apostolaat van de christen.

Het Opus Dei zal ieder zijn eigen bovennatuurlijke geest schenken, een specifieke ascese, en de passende leerstellige vorming, zodat hij of zij zichzelf kan heiligen en het

Opus Dei kan realiseren, juist *in en door* deze menselijke omstandigheden.

Binnen het kader van deze noodzakelijke eenheid van geest en vorming handelt elk lid van het Werk echter in de wereld, in zijn of haar tijdelijke activiteiten van professionele, culturele, politieke of sociale aard, volledig vrij en onder eigen verantwoordelijkheid. Dit is een volledige en exclusieve verantwoordelijkheid die elk lid op zich neemt als logisch gevolg van zijn of haar absolute vrijheid van denken en handelen, binnen de grenzen van het geloof en de moraal van Jezus Christus.

38 De theologische en apostolische realiteit van het Werk is zo eigen en zo anders dan het ontstaan van een religieuze roeping en de levensomstandigheden die deze roeping met zich meebrengt, dat beslist niemand die toegelaten zou willen worden tot het Opus Dei er op voorhand aan gedacht zou hebben zich aan God te geven in de religieuze staat of naar een seminarie te gaan. Daarom kunnen wij terecht zeggen dat wij niemand van een van die andere wegen afhouden.

Hoewel wij zulke initiatieven bij anderen waarderen, heeft het Werk geen kleinseminaries of apostolische scholen waar moeders, bezielde door goede en zelfs heilige verlangens, hun kinderen van jongs af aan naartoe brengen om te zien of, in een bijzonder gunstige omgeving, een priesterlijke of religieuze roeping in hen kan ontkiemen.

Wie vraagt om tot het Werk te worden toegelaten — omdat hij of zij daarvoor al voldoende rijp is — doet dat met een duidelijk besef van de zelfgave die de roeping tot het Opus Dei veronderstelt en van de eigen apostolische zending die ermee gepaard gaat.

Zij vragen om toegelaten te worden nadat zij hun beslissing in alle rust en vrijheid hebben laten rijpen; zij nemen die beslissing bewust en verantwoordelijk, en blijven vrij om ja of nee te zeggen, nadat zij de verplichtingen hebben begrepen die zij op zich nemen door de specifieke roeping tot het Werk te aanvaarden.

11 *Vrijheid om aan de goddelijke roeping te beantwoorden*

39 Niemand heeft er meer belang bij dan wijzelf dat alleen diegenen tot het Opus Dei komen die werkelijk deze specifieke goddelijke roeping hebben en die zich in volledige vrijheid willen geven en daarin willen volharden. Dat is de beste garantie dat zij, met de hulp van Gods genade, ook werkelijk doeltreffend zullen zijn.

Tegelijk weten jullie heel goed dat het eigen is aan onze geest om ons te verheugen over het ontstaan van vele roepingen voor seminaries en religieuze gemeenschappen. We danken God juist daarom omdat veel van deze roepingen voortkomen uit het werk van geestelijke en leerstellige vorming dat wij onder jongeren verrichten. Door onze

omgeving te doordringen van christelijke geest, haar bovennatuurlijker en apostolischer te maken, groeit immers op natuurlijke wijze het aantal roepingen voor alle instellingen van de Kerk.

40 Wij gaan met grote zorg om met roepingen tot de religieuze staat. Vanaf het allereerste begin van het Opus Dei heb ik het Werk gezien als een instelling waarvan de leden geen religieuzen kunnen zijn, noch leven *ad instar religiosorum* — op de wijze van religieuzen — en evenmin op welke manier dan ook met hen gelijkgesteld kunnen worden.

Dit komt geenszins voort uit een gebrek aan genegenheid voor de religieuzen, die ik met heel mijn ziel liefheb en vereer. Zozeer zelfs, mijn kinderen, dat ik, wanneer ik aan hen denk, in alle oprechtheid dezelfde woorden kan herhalen die de heilige Paulus aan de gelovigen van Filippi schreef: *testis enim mihi est Deus, quomodo cupiam omnes vos in visceribus Iesu Christi* [80](#); God weet hoe vurig ik naar u allen verlang, met de innigheid van Christus Jezus zelf.

Wij hebben een diepe eerbied voor de priesterlijke en religieuze roeping, evenals voor het immense werk dat religieuzen hebben verricht en nog zullen verrichten ten dienste van de Kerk. Wie deze geest niet deelt, zou geen goed kind van mij zijn.

Tegelijk echter blijven wij benadrukken dat onze roeping en ons werk — juist omdat zij een uitnodiging zijn om midden in de wereld te blijven en omdat ons apostolaat wordt uitgeoefend *in en vanuit* de seculiere activiteiten — wezenlijk verschillen van de roeping en de zending die aan religieuzen zijn toevertrouwd.

41 Jullie hebben jezelf aan de Heer gegeven onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat jullie niet van staat zouden veranderen, dat jullie geen religieuzen of met religieuzen gelijkgestelden zouden zijn, en dat jullie midden in de wereld zouden blijven in volmaakte gemeenschap van leven en werken met de andere gelovigen van het volk van God, jullie gelijken.

Het werk dat we verwezenlijken, de manier van denken en de middelen die we inzetten, de omstandigheden waarin we ze realiseren en de specifieke vorming en ascese die ons erop voorbereiden, behoren niet tot het theologische en juridische kader van de religieuze staat.

42 Onze activiteit verschilt doorgaans ook sterk van die van andere leken die actief zijn in allerlei verenigingen of bewegingen die in meer of mindere mate worden ondersteund door de diocesane kerkelijke hiërarchie of door religieuze ordes en congregaties.

Het gaat daarbij om verenigingen of bewegingen die geen totale zelfgave vereisen voor de uitoefening van het apostolaat. De band van de leden met de vereniging is er zwak of nauwelijks aanwezig, en ook de ascetische en leerstellige vorming mist er vaak diepgang, precisie en continuïteit, omdat dit voor hun doel niet strikt noodzakelijk wordt geacht.

Zelfs als men op al deze punten wél zou inzetten, zou toch die intieme en volledige eenheid tussen werk en apostolaat ontbreken die zo kenmerkend is voor de specifieke roeping en de ascetische eisen van wie tot het Werk behoort. Het praktische gevolg hiervan is dat noch het Opus Dei, noch zijn leden afhankelijk zijn van financiële steun van derden, aangezien zij in hun eigen onderhoud voorzien door de vrucht van hun eigen arbeid. De apostolische initiatieven die wij ontplooien, zullen voor hun goede ontwikkeling wel altijd mogen rekenen op de edelmoedige medewerking — door gebed, inzet of financiële steun — van katholieke en niet-katholieke personen die hun doeltreffendheid versterken.

43 Nu we op dit punt zijn aangekomen, lijkt het mij gepast te wijzen op enkele redenen die de houding van bepaalde mensen kunnen verklaren — al rechtvaardigen ze die niet — die onze weg niet proberen te begrijpen of er eenvoudigweg niet toe in staat blijken. Hoewel dit enigszins negatief geformuleerd is, zullen juist daardoor enkele uitspraken die onze geest en ons apostolaat kenmerken des te duidelijker worden.

Wie eraan gewend is kunstmatigheid te prijzen, genoeg te scheppen in het vreemde of het onechte, en geen oog heeft voor de schoonheid van het kostbare en authentieke — wie bloemen mooier vindt wanneer ze niet natuurlijk zijn; wie heeft niet eens, bij het zien van frisse en geurige rozen, horen zeggen: “Wat mooi, ze lijken wel van stof!” — zal in apostolische werken niet gemakkelijk herkennen wat in werkelijkheid de wonderlijke maar eenvoudige vrucht is van Gods genade, van Zijn gewone voorzienigheid en van toegewijd en nobel menselijk werk.

Wanneer mensen gewend zijn opzien te baren door uiterlijk vertoon en veel ophef, kan deze eeuwenoude mentaliteit hun denken zo hebben gevormd dat zij niet meer in staat zijn te zien — niet om te geloven, het is aanraakbaar — dat anderen geen gebruik maken van schijn of geruchten, maar eenvoudig en natuurlijk handelen, eerlijk en daarom ook nederig.

44 Als zulke mensen oppervlakkig zijn en uit lichtzinnigheid of achteloosheid de juiste betekenis verdraaien van respectabele, maar niet-essentiële elementen in het streven naar christelijke volmaaktheid — zoals kleuren en stijlen van kleden, lange en plechtige ceremonies, koorden en riemen, kruisen aan schouderbanden of kettingen, opvallende medailles, enzovoort, tekens die vaak gepaard gaan met een zeker standsgevoel, dat door de Kerk herhaaldelijk is betreurd — en daaraan het grootste belang hechten, dan

raken zij in verwarring en kunnen het bestaan van een authentieke weg naar heiligheid niet herkennen zodra één van die traditionele elementen ontbreekt.

In ons geval, mijn kinderen, ontbreken al deze uiterlijke tekens volledig. Er is zelfs geen — en hoeft ook geen — logo voor de naam van het Werk te bestaan, simpelweg omdat wij niets te maken hebben met de religieuze staat: wij zijn gewone burgers, net als alle anderen.

Wanneer zij geen idee hebben van wat het betekent zich volledig te *wijden* aan ernstig *beroepswerk* en aan seculiere wetenschap, zullen zij de reikwijdte en de omvang van het apostolaat dat God van de leden van het Opus Dei vraagt, en de manier waarop zij dit beleven, niet kunnen waarderen.

En als zij eraan gewend zijn de Kerk te gebruiken voor hun persoonlijke ijdelheid, om zonder terughoudendheid bevelen te geven, alles naar hun hand te zetten en overal de baas te willen zijn, dan zullen zij principiële tegenstanders worden van elk werk dat grenzen stelt aan die drang om te overheersen. Zij zullen het beschouwen als een aantasting van hun gezag — en soms ook van hun financiële belangen.

45 Het kan ons niet verbazen, mijn kinderen, — ook al is het pijnlijk om te zien — dat er mensen zijn die de natuurlijke entourage vormen van degenen over wie ik zojuist sprak. Deze mensen laten zich leiden door gemeenplaatsen die verworpen moeten worden, omdat ze de goddelijke werking en de vitaliteit van de Kerk beperken en afhankelijk maken van hun eigen oordeel. Vaak handelen zij ook vanuit vooroordelen, geboren uit dwaling of gebrek aan kennis.

De mensen over wie ik het nu heb kunnen weliswaar oprecht zijn, maar het lukt hen niet de juistheid en legitimiteit te zien van een horizon van nobele aspiraties, zo duidelijk zichtbaar in het Werk. Ook al zijn zij goede mensen, zij bieden geen weerstand aan de aanhoudende eenzijdige of onjuiste informatie, verspreid door schijnbaar respectabele personen. Ook al kunnen ze geen kwaad doen, zij verrichten niet het goede, uit vrees voor de machtigen. Ook als zij verstandig en zelfs geleerd zijn, begrijpen zij de doeltreffendheid van de dienst aan God en zijn Kerk niet die zich voor hun ogen ontvouwt, noch de theologische leer die daaraan ten grondslag ligt, noch de juridische normen die daarvoor nodig zijn.

46 Dit alles doet er niet toe, mijn dochters en zonen. Als ik een korte uitweiding heb willen geven om deze moeilijkheden te benoemen, dan is dat alleen omdat hun overweging ons helpt om, als contrast, de karakteristieke kenmerken van onze geest beter te schetsen. Voor de rest, bid met kinderlijk vertrouwen in God onze Vader, vergeef iedereen, en hoop.

Wanneer de Hemel oordeelt dat het tijd is, zal Hij ervoor zorgen dat wij — binnen de organisatie van het apostolaat in de Kerk — het kanaal openen waarlangs die krachtige rivier, het Werk, moet stromen die, in de huidige omstandigheden, nog geen geschikte plaats heeft gevonden. Het zal een zware taak zijn, moeizaam en taai. We zullen veel obstakels moeten overwinnen, maar de Heer zal ons hierbij helpen, want alles in zijn Werk is zijn Wil.

Bid. Weest verenigd met mijn onophoudelijke gebed: *Domine, Deus salutis meae: inclina aurem tuam ad precem meam* [81](#). Zeg met mij: Heer, onze God en Verlosser, hoor ons gebed. Moge ons het diepe vertrouwen nooit ontbreken dat de wateren tussen de bergen door zullen stromen: *inter medium montium pertransibunt aquae* [82](#). Dit zijn goddelijke woorden: de wateren zullen erdoor stromen.

Maak in de tussentijd het voornemen om, net als ik, de uitnodiging in praktijk te brengen die ik onlangs in Burjasot vond, tijdens een paar dagen prediking voor een groep studenten — van wie sommigen nu mijn kinderen zijn — die zich voorbereidden hun christelijk leven te verbeteren. Tot mijn vreugde herlas ik op één van de deuren een leus: *Laat iedere reiziger zijn eigen weg volgen*. Dat is precies wat wij moeten doen: steeds ijveriger streven naar een goed begrip van de specifieke weg waartoe God Onze Heer ons heeft geroepen, en die trouw volgen.

12 *Ons apostolaat is een grote catechese*

47 Wanneer wij ons verdiepen in de kennis van onze roeping en nadenken over de waarde en de mogelijkheden van onze eigen manier om de boodschap van het Evangelie tot de mensen te brengen, wordt duidelijk, mijn dochters en zonen, dat het hele Werk — door zo te zijn en zo te werken — in wezen neerkomt op één grote catechese. Een catechese die op een levendige, eenvoudige en directe manier wordt verspreid in de burgermaatschappij.

Dit leerstellige apostolaat is werkelijk noodzakelijk, zelfs in sociale groepen en landen met een lange christelijke traditie, waar de religieuze onwetendheid met de dag toeneemt. Onwetendheid lijkt wel de grootste vijand van God te zijn: zij is de bron van veel kwaad en een ernstig obstakel voor de redding van zielen, want wij kunnen God alleen liefhebben als wij Hem kennen.

Wat de Schrift zegt — *we hebben niet eens gehoord dat er een Heilige Geest bestaat* [83](#) — blijft een treffend en actueel beeld van het gebrek aan heldere leer in het denken van velen, ook van veel christenen: zowel van mensen met weinig scholing als van anderen die bekend staan als erudiet in de menswetenschappen; van wie uitblinkt in zijn beroep, en van wie publieke of bestuurlijke verantwoordelijkheden draagt.

Onwetendheid leidt tot verwarring, die nog wordt aangewakkerd door allerlei mondelinge en schriftelijke communicatiemiddelen — snel en wijd verspreid — gebruikt door vijanden van de Kerk of door onvoorzichtige mensen. Het gaat vaak om schijnbaar onschuldige uitspraken of gewoonten die dwaling bevatten of tot dwaling voeren.

48 Zoals zorg voor zieken en armen een materiële aalmoes is, zo is hulp aan wie lijdt onder leerstellige armoede eveneens een vorm van aalmoes: een geestelijke naastenliefde die wij op gepaste wijze en met open handen moeten uitdelen.

Wij moeten de leer doorgeven om het kwaad te overspoelen met een overvloed aan goed. De waarheid mag geen luxeartikel zijn [84](#). Daarom moeten wij de gezonde leer rijkelijk onder de gelovigen zaaien: de zekere leer, in de overtuiging dat wat het leergezag als geloofswaarheid voorhoudt, standvastig blijft. Tegelijk moeten wij ruimte laten voor vrijheid — en die vrijheid ook onderwijzen — waar het gaat om kwesties van mening.

Zaai dus, mijn kinderen, met duidelijkheid en zonder dubbelzinnigheid, want wij kunnen niet toelaten dat een praktisch scepticisme de overhand krijgt: de waarheid is één. Doe dit met *de gave van talen* — zoals ik jullie vaak zeg wanneer ik met vreugde spreek over de komst van de Heilige Geest [85](#) — die zich weet aan te passen aan de gesteldheid, het begrip en de vorming van de toehoorder. Die gave is het vruchtbare resultaat van een zorgvuldige voorbereiding van de spreker, en van de liefde en het geloof waarmee hij deze apostolische taak vervult [86](#).

49 Het Werk komt tegemoet aan jullie verlangen om je vorming voortdurend te verdiepen, aan jullie honger om te leren. Het doet dat door ieder van jullie — in de mate en op de manier die jullie persoonlijke omstandigheden vragen — te voorzien van een degelijke kennis van dogma en moraal, van de Heilige Schrift en de liturgie, van de geschiedenis en het kerkrecht. Zo kunnen jullie je menselijke kennis verheffen tot een bovennatuurlijk niveau en haar omvormen tot een instrument van apostolaat.

Maar daarnaast moeten jullie ook een solide beroepsvorming verwerven — voor ieder aangepast aan zijn of haar plaats in de samenleving en aan het intellectuele of manuele werk — om dit apostolaat van de goede leer daadwerkelijk uit te oefenen, juist via jullie dagelijkse bezigheden en jullie gewone werk.

Het is immers moeilijk om het werk te heiligen als het niet op een menselijk volmaakte manier wordt uitgevoerd. En zonder die menselijke kwaliteit is het moeilijk, zo niet onmogelijk, om het nodige professionele prestige te verwerven: de “kansel” van waar men anderen kan leren hun werk te heiligen en hun leven af te stemmen op de eisen van het christelijk geloof.

50 Daarom moeten we ons inzetten om een degelijke beroepsvorming te verwerven en die ook voortdurend te onderhouden. We hebben dezelfde rechten en dezelfde mogelijkheden als elke andere burger: we wenden ons tot openbare of particuliere onderwijsinstellingen die de beste garanties bieden voor een solide culturele en professionele voorbereiding, of het nu gaat om intellectueel werk of om handenarbeid.

Aan wie het vermogen heeft om geleerd te zijn, vergeven wij niet dat hij het niet is; maar het is niet nodig, noch vereist, dat jullie het allemaal zijn. Wat wél noodzakelijk is, is dat alle leden van het Opus Dei bekwaam zijn in hun werk en onder hun collega's aanzien genieten door hun rechtschapenheid, hun kennis of hun vakmanschap.

51 *Coepit Iesus facere et docere* [87](#), Jezus begon te doen en te onderrichten: mijn kinderen, jullie moeten onderrichten door het goede voorbeeld te geven. Mensen zullen jullie leer geloven wanneer ze jullie goede werken zien [88](#), jullie handelswijze. Een goed voorbeeld trekt altijd aan. Maar om werkelijk doeltreffend te zijn, moet het voortkomen uit de eenvoud en de natuurlijkheid waarmee de leden van het Werk beleven wat zij onderrichten.

Dit getuigenis wordt gegeven door gewone christenen die hun beroep of vak oprecht en verantwoordelijk uitoefenen, die trouw al hun burgerplichten vervullen en ook — want dat is eveneens een plicht — hun rechten opeisen; door de manier waarop zij de dagelijkse problemen en vermoeienissen van het leven in de wereld aanpakken en oplossen. Kortom: door al hun menselijke relaties christelijk te beleven, met een bovennatuurlijk motief, uit liefde tot God en tot de naaste.

Juist omdat zij op deze manier het voorbeeld geven, kan het gebeuren dat een lid van het Werk vanaf afstand nauwelijks opvalt. Maar wie hem van nabij leert kennen, wie met hem in contact komt, zal al snel zeggen: *hier is Christus*. Hij zal zich geraakt voelen door die *Christi bonus odor* [89](#), de goede geur van een ziel die in voortdurende omgang leeft met de Heer.

13 *Christelijk licht*

52 Ieder op zijn eigen plaats, op zijn post, moeten de leden van het Opus Dei met oprechtheid — zonder uitvluchten of tactische berekening — het christelijk licht doorgeven dat de mensen en de straat verwachten, want wij zijn er voor de straat en voor de mensen.

Het gebaar, de blik, de manier van spreken, kijken en handelen, de omgang met anderen en, in het algemeen, het hele leven en gedrag van de leden van het Werk moeten doordrongen zijn van de eenvoud die voortkomt uit het gelijk zijn aan de anderen. De dag waarop men ten onrechte zou menen dat wij anders zijn dan de rest, zouden we geen

toegang meer hebben tot de straat en de mensen, en zouden we niet langer in staat zijn de zielen te dienen.

53 Zo zal de Kerk werkelijk en eenvoudig aanwezig zijn in alle menselijke activiteiten: door het persoonlijke getuigenis van haar dochters en zonen, gewone leken — die geen monniken zijn en zich ook niet gedragen als monniken (N.v.d.V.: onvertaalbare grappige uitdrukking) — wordt de christelijke boodschap levend en werkzaam.

Het gaat om een apostolaat van het voorbeeld, beleefd met een lekenmentaliteit, door mensen die leven van hun eigen arbeid. Daardoor vormen zij geen financiële last voor de Kerk, maar dienen zij haar edelmoedig, zonder enige vergoeding of menselijke tegenprestatie te verwachten.

Jullie moeten leven en werken met de rechtschapenheid en de grootmoedigheid van mensen die handelen vanuit hun burgerlijke staat en hun professionele vorming, en niet door zich te beroepen op hun katholicisme of op het gebruik van heiligennamen of het bijvoeglijk naamwoord *katholiek*, met de bovennatuurlijke vreugde en het menselijk optimisme van wie diep overtuigd is dat het christendom geen negatieve of in zichzelf gekeerde godsdienst is, maar een vreugdevolle bevestiging in alle sferen van de menselijke samenleving: de enige leer waarin alle edele verlangens van het aardse bestaan een vaste grond en een zekere vooruitgang vinden.

54 Gesterkt door dit voorbeeld van oprechte en doeltreffende onbaatzuchtigheid — mogelijk gemaakt en gevoed door jullie dagelijkse omgang met God onze Vader, door jullie vertrouwvolle devotie tot de heilige Maria, door jullie liefde voor de Kerk en de Paus, door gebed en versterving — moeten jullie ernaar streven vriendschap te sluiten met jullie collega's op het werk en met alle mensen met wie jullie om welke reden dan ook in contact komen.

Jullie zullen dit vanzelfsprekend doen, mijn dochters en zonen, niet om vriendschap als een tactisch middel voor sociale inmenging te gebruiken — dat zou haar intrinsieke waarde aantasten — maar omdat vriendschap het eerste en meest directe vereiste is voor menselijke broederlijkheid die christenen voor de mensen moeten koesteren, hoe verschillend ze ook zijn.

Tegelijk is die vriendschap een uiting van liefde tot God, omdat echte vriendschap vertrouwen scheidt en het zo mogelijk maakt het leerstellig apostolaat uit te oefenen. Zo kunnen jullie de mensen die jullie vrienden worden, en voor wie jullie het goede wensen, dichterbij de Heer brengen.

55 Er zullen er zelfs zijn die, zoals Nicodemus die 's nachts naar Jezus toeging [90](#), in de discrete eenvoud van vriendschap — afgeschermd van de indiscrete nieuwsgierigheid van de mensen — een middel vinden om het menselijke opzicht te overwinnen en de goddelijke waarheid te ontdekken waarnaar hun ziel verlangt.

Het kan met recht gezegd worden, kinderen van mijn ziel, dat de grootste vrucht van het werk van het Opus Dei ligt in wat de leden *persoonlijk* verkrijgen door hun apostolaat van goed voorbeeld en trouwe vriendschap met hun collega's: op de universiteit, in de fabriek, op kantoor, in de mijn of op het veld.

Het is een werk dat uitstraalt, van voorbeeld en leer, constant, nederig, stilzwijgend, maar zeer doeltreffend, waarvan de vruchten nauwelijks in statistieken kunnen worden weergegeven.

56 Dit apostolaat is zo menselijk dat het, voor wie de bovennatuurlijke aard van onze goddelijke roeping niet begrijpt — een roeping die zo nauw verbonden is met de uitoefening van ons beroep — of voor wie meent dat men moet ophouden een gewoon mens te zijn om zich volledig aan God toe te wijden, zelfs de indruk kan wekken dat de leden van het Werk vreemd zijn. En juist daarin schuilt de paradox: zij lijken vreemd omdat zij dat níét zijn — omdat zij zo normaal zijn, zo volledig gelijk aan hun medeburgers en aan hun collega's.

De leden van het Werk leven, kleden zich en werken zoals dat past bij de maatschappelijke positie die ieder van hen inneemt op grond van zijn of haar beroep. Zij beschikken, net als andere burgers, over het natuurlijke vermogen zich aan te passen aan de rechtvaardige eisen en omstandigheden van hun omgeving, met eenvoud en oprechtheid in hun handelen. Met andere woorden: zij gedragen zich precies zoals andere christenen — zoals zij zich ook zouden gedragen als zij niet tot het Werk zouden behoren.

57 Het gaat er dus niet om de eigen persoonlijkheid of levensstaat te verbergen, noch om een bepaald uiterlijk aan te nemen dat niet bij hen past, dat hun niet eigen is; noch om zo te handelen uit apostolische tactiek; noch om onnodige vermommingen aan te nemen.

Al deze eigenaardigheden en vormen van huichelarij zijn onmogelijk in het Werk. Ze kunnen wel voorkomen bij mensen die zich als leken proberen voor te doen, of die religieus leven willen verhullen door zich te "*verwereldlijken*" — ik heb zulke gevallen gekend — misschien uit een apostolische strategie. Dat is een gevaarlijke tactiek — omdat oprechtheid altijd haar rechten opeist —, die zou kunnen leiden tot een ware apostasie van de religieuze staat, georganiseerd met technieken van intellectuele en morele perversie.

58 *Loof God en dank Hem, eer Hem en laat al wat leeft uw dankbaarheid horen voor hetgeen Hij voor u gedaan heeft. Het is goed God te loven en zijn naam te verheerlijken door vol ontzag van zijn werken te gewagen. Aarzel niet Hem uw erkentelijkheid te betuigen. Geheimen van de koning behoort men te bewaren, maar de daden van God dienen openlijk geroemd te worden* [91](#). Wij, mijn kinderen, hebben niets te verbergen; de spontaniteit van ons gedrag en onze handelwijze kan door niemand verward worden met geheimzinnigheid.

Ik heb nooit geheimen gehad, ik heb er geen en ik zal er geen hebben. Het Werk ook niet: het zou verkeerd zijn als het geheimen had en als ik, de Stichter, het niet zou weten. Geheimhouding heeft geen nut voor het Opus Dei: het heeft het nooit nodig gehad, noch heeft het zoiets nu nodig, noch zal het dit ooit nodig hebben. De schat die God in ons heeft gelegd, het licht dat we moeten doorgeven, is *een geheim dat van de daken moet worden geschreeuwd*: we hebben de plicht, de goddelijke missie, om het tot in de vier windstreken te verkondigen.

14 Natuurlijkheid, persoonlijke en collectieve nederigheid

59 Maar vergeet niet dat deze eenvoudige en natuurlijke manier om onze roeping te beleven volledig in harmonie is met de wijze bovennatuurlijke discretie die de doeltreffendheid van het apostolaat vraagt, en vooral met de persoonlijke en collectieve nederigheid — zeker nu, in deze beginjaren van het Werk, die een kwetsbare en delicate groeifase vormen.

De intimiteit van onze persoonlijke overgave aan God en de intimiteit van het leven van onze Familie zijn geen zaken om op straat rond te bazuinen, noch om de nieuwsgierigheid te bevredigen van de eerste opdringerige snuffelaar die aan de deur klopt: onze ongekunsteldheid moet gepaard gaan met prudentie.

60 Overweeg, mijn kinderen, deze duidelijke en prachtige woorden van de heilige Paulus: *Een ding geeft ons moed: het getuigenis van ons geweten; dat wij ons in het algemeen en heel bijzonder met betrekking tot u, gedragen hebben met die eenvoud en oprechtheid die een gave zijn van Gods genade* [92](#). Dat is de glorie van het Werk, en dat is wat ieder van ons in zijn leven moet proberen wáár te maken, in welke situatie of omstandigheid hij zich ook bevindt.

De eenvoud en de oprechte natuurlijkheid van onze geest zullen stralen in de wereld, in de ogen van de mensen, als jullie ernaar streven om kinderlijk eenvoudig en oprecht te zijn in jullie omgang met God, als jullie er voortdurend naar streven om jullie gedachten, jullie woorden en jullie daden in overeenstemming te brengen met de Waarheid.

61 Ook oprecht en eenvoudig jegens wie in het Werk de taak hebben jullie te leiden en te vormen, zodat zij jullie met genegenheid, vastberadenheid, begrip en doeltreffendheid kunnen begeleiden en helpen. Oprecht met fijngevoeligheid, maar onverbloemde, *wilde oprechtheid*.

Wees nooit bang om alles te zeggen wat deze leiding — die jullie naar God leidt — kan vergemakkelijken, jullie geest en jullie vorming kan bevorderen. Zeg alles wat nodig is om elke wond tijdig te genezen en elke afwijking recht te zetten, hoe ernstig deze ook is of jullie lijkt te zijn. Vergeet nooit dat het pas écht ernstig zou zijn om een wond of afwijking te verbergen voor degene die jullie dokter, gids en geestelijk leider is.

Oprechtheid, ten slotte, in ons *familieleven*. Een spontaan en open gedrag is een zeer doeltreffende manier om onderlinge relaties vriendschappelijk en hartelijk te maken, en om elkaar altijd te helpen — ook, waar nodig, door de broederlijke vermaning.

15 *De vrede en de eenheid bevorderen*

62 Het apostolaat van het Werk heeft, juist doordat het doordrenkt is van oprechte broederlijkheid, de neiging om rondom ons een sfeer van vrede en harmonie te scheppen. Door wederzijds begrip worden zo de vele obstakels weggenomen die de eenheid onder de mensen en met de Heer in de weg staan. En er zijn er nog zoveel!

Daarom is alles wat egoïstisch of partijdig is en de christelijke blik op de wereld, de mens en zijn daden beperkt, vreemd aan de geest van het Werk. Wij maken ons het onderricht eigen van de heilige Paulus aan de christenen van Korinte over de eenheid van de Kerk, teken van de eenheid van de hele mensheid: *Wij allen Joden en heidenen, slaven en vrije mensen; wij zijn immers in de kracht van éénzelfde Geest door de doop één lichaam geworden en allen werden wij gedrenkt met één Geest* [93](#).

63 Dit waarlijk katholieke hart van het Opus Dei vraagt van ons een brede, universele geest, die in staat is om uit de schat van ons hart overvloedig goede dingen te putten — *de bono thesauro profert bona* [94](#) — en zo de vele mentale en psychologische barrières te overwinnen die mensen in de weg leggen van de broederlijkheid van de kinderen van God.

Een van deze barrières, misschien wel de meest schadelijke in onze tijd, is het nationalisme. Het belemmert begrip en samenleven, is onverenigbaar met oprechte liefde voor het vaderland en vormt een obstakel voor het nastreven van het algemeen welzijn van de menselijke samenleving.

De ernstigste overdrijving, de schadelijkste moeilijkheid, zou ontstaan als dit nationalisme wordt toegepast op de zaken van God, juist daar waar boven alles de eenheid van alles en allen in de liefde van Jezus Christus moet schitteren [95](#).

64 De realiteit van deze eenheid in de christelijke naastenliefde moet tot uiting komen in daden, op alle terreinen van het menselijk samenleven. Zij laat geen geest van klasse toe, en nog minder van kaste of sekte: *er is geen Jood of Griek meer, er is geen slaaf of vrije man, er is geen man of vrouw meer, want gij zijt één persoon in Christus* [96](#).

Deze eenheid tot stand brengen en bewaren is een veeleisende taak. Zij wordt gevoed door nederigheid, versterving, door stilte, door het vermogen om te luisteren en te begrijpen, door edelmoedige aandacht voor het welzijn van de ander, door de bereidheid om zich zo vaak als nodig te verontschuldigen. Kortom: door werkelijk lief te hebben, met daden.

Aan deze grote christelijke opdracht dragen wij bij door een vastberaden apostolische inzet, zodat allen die met het Werk in aanraking komen, zich aangespoord voelen mee te werken aan die eenheid en dat wederzijds begrip dat leidt tot samenleven en tot menselijk, geestelijk en materieel welzijn.

65 In de Kerk en in de burgermaatschappij bestaan geen gelovigen of burgers van tweede rang. Zowel op het terrein van het apostolaat als in wereldlijke aangelegenheden is het arbitrair en onrechtvaardig om de vrijheid van Gods kinderen, de vrijheid van het geweten of van legitieme initiatieven te beperken. Zulke beperkingen vloeien voort uit machtsmisbruik, uit onwetendheid of uit dwaling bij wie meent zich onredelijke vormen van discriminatie te kunnen veroorloven.

Dit gedrag is onrechtvaardig en tegennatuurlijk, omdat het indruist tegen de waardigheid van de menselijke persoon. Het kan nooit leiden tot vreedzaam samenleven, omdat het het recht miskent om naar eigen geweten te handelen, om te werken, zich te verenigen en vrij te leven binnen de grenzen van het natuurrecht.

16 Onze geest brengt ons ertoe alle mensen te respecteren

66 Mijn dochters en zonen, wij werken graag vreedzaam samen met allen, juist omdat wij de waardigheid en de vrijheid die God vanaf het begin van de Schepping aan de redelijke schepselen heeft geschonken, in al hun onschatbare waarde erkennen, respecteren en verdedigen. Des te meer sinds God zelf niet heeft gearzeld de menselijke natuur aan te nemen: en het Woord is vlees geworden en heeft onder de mensen gewoond. [97](#)

Daarom moet onze inspanning om alle mensen goed te behandelen — niemand is ons onverschillig, omdat ook niemand voor Christus onverschillig is geweest — altijd worden geleid door een verfijnde menselijke fijngevoeligheid, die veel verder reikt dan louter sociale conventies. Zij is immers een uitdrukking van ons geloof zelf.

Het is dan ook gemakkelijk te begrijpen waarom deze geest van het Werk de genegenheid en de steun wekt van vele niet-katholieken en zelfs niet-christenen, met wie jullie zullen moeten samenleven en die jullie moeten beschouwen als collega's en als echte vrienden.

67 Laten we wandelen in waarheid en naastenliefde. Onze eerlijke trouw aan de geloofsleer en aan het leergezag van de Kerk zal ons tot dragers van de waarheid maken: *veritatem facientes in caritate* [98](#) en zo de leer van het Evangelie doorgeven met de liefde van Jezus Christus.

Wanneer er niet kan worden toegegeven, moet de onbuigzaamheid heilig zijn; zij geldt dan voor de leer, niet voor de mensen. Anders zouden we hen niet tot God kunnen leiden en zelfs niet broederlijk met hen kunnen samenleven, zoals ons christelijk geloof vereist. We mogen nooit toegevend zijn in zaken van het geloof, maar laten we niet vergeten dat het om de waarheid te zeggen niet nodig is iemand te kwetsen.

Als we uitzonderlijk, door de brutaliteit of het geweld van wie we aanspreken, genoodzaakt zijn met kracht te spreken, dan moeten we ervoor waken dat onze woorden geen wonden slaan. *irascimini et nolite peccare* [99](#): ook wanneer we streng spreken, mogen we ons niet laten meeslepen door hartstocht. En meteen daarna moeten we de balsem van de naastenliefde op de wonden aanbrengen en ze genezen, door uit te leggen dat het onder die omstandigheden noodzakelijk was zo te handelen.

68 Dit respect voor mensen en hun vrijheid moet, zo mogelijk, nog groter zijn wanneer het gaat om uiteenlopende standpunten over vrije discussiepunten. Jammer genoeg bestaat er onder de mensen een sterke neiging tot totalitarisme, tirannie en fanatisme van persoonlijke opvattingen, ook over onderwerpen waarover legitiem vrij kan worden gediscussieerd. Juist daarom moeten wij ernaar streven overal een duidelijk voorbeeld te geven van onze liefde voor de persoonlijke vrijheid van ieder mens.

Ik heb altijd deze redenering gevolgd — en die moeten jullie ook zelf maken en aan anderen doorgeven: als de Heer zoveel zaken heeft overgelaten aan de vrije discussie onder de mensen, waarom zou iemand die anders denkt dan ik mijn vijand moeten zijn?

Als we niet dezelfde ideeën hebben en de ander weet mij te overtuigen, neem ik zijn mening over; als ik degene ben die overtuigt, zal de ander denken zoals ik. En als geen van beiden de ander overtuigt, dan blijven we elkaar respecteren, waarderen en in vrede samenleven.

69 *Tribue sermonem compositum in ore meo* [100](#), leg de juiste woorden op mijn lippen wanneer ik tegenover iemand sta die mij tegenspreekt. Licht ontstaat niet door geschreeuw of ruzie: passie verhindert het. Je moet daarom naar de ander kunnen

luisteren en rustig spreken, ook al vraagt dit innerlijke inspanning, zelfbeheersing en verdienstelijke versterving, want deze manier van handelen krijgt haar waarde juist door de bovennatuurlijke motivatie die eraan ten grondslag ligt.

Wees ervan overtuigd dat we soms denken dat we volledig gelijk hebben, terwijl we in werkelijkheid slechts een gedeeltelijk, relatief beeld hebben. Wat voor de een hol lijkt, kan voor de ander bol zijn — het hangt volledig af van het gezichtspunt. Daarom is het goed om de argumenten van anderen rustig en onbevangen te bestuderen en ons te verplaatsen in de persoon die ons tegenspreekt.

70 Door in vriendschap met God te leven — de eerste vriendschap die we moeten laten bloeien en ontwikkelen — zullen jullie vele echte vrienden kunnen winnen [101](#): wat de Heer in ons heeft gedaan en voortdurend doet om ons in zijn vriendschap te houden, wil Hij ook doen met vele andere zielen, door ons als zijn instrumenten te gebruiken.

Ik heb jullie al gezegd, mijn kinderen, dat ik geloof in de menselijke vriendschap: *amico fideli, nulla est comparatio* [102](#) — een trouwe vriend is onbetaalbaar. Vriendschap is een schat die we moeten koesteren om haar grote menselijke waarde, en die we tegelijk moeten inzetten als middel om zielen tot God te brengen.

Ik kan jullie verzekeren dat ik me bevriend voel met iedereen, zoals jullie dat ook zouden moeten doen, omdat wij het welzijn van alle zielen zonder uitzondering nastreven. Hoe ver iemand ook van de Heer afstaat, hoe vijandig hij zich ook opstelt, laten we met de heilige Augustinus denken *dat we niet mogen wanhopen aan zijn bekering, want zelfs onder hen die zich tot tegenstanders hebben verklaard, bevinden zich verborgen voorbestemde vrienden, zonder dat ze het zelf weten* [103](#).

17 Vriendschap scheidt een klimaat van vertrouwen

71 De ware vriend kan voor zijn vriend geen twee gezichten hebben: *vir duplex animo inconstans est in omnibus viis suis* [104](#); de mens met een dubbelleven, een dubbele ziel, is onstandvastig in al zijn wegen. Loyale en oprechte vriendschap veronderstelt zelfverloochening, oprechtheid, het uitwisselen van gunsten en nobele en geoorloofde diensten. De vriend is sterk en oprecht voor zover hij, in overeenstemming met de bovennatuurlijke voorzichtigheid, edelmoedig aan anderen denkt en zichzelf daarvoor opoffert.

Van een vriend verwacht men dat hij het klimaat van vertrouwen dat bij echte vriendschap ontstaat, beantwoordt; men verwacht erkenning van wie we zijn en, wanneer dat nodig is, ook een duidelijke en ondubbelzinnige verdediging: zoals ik het inderdaad lang geleden in een Castiliaanse tekst las, *Wanneer een vriend iemand matig verdedigt of prijst, is dat een duidelijk teken dat hij gewoon toegeeft dat hij geen*

redenen vindt om te prijzen of te verdedigen: want als die er wel waren, wie anders dan een vriend zou ze verdedigen en prijzen?

Jullie kunnen mij zeggen: vrienden bedriegen soms. Maar als jullie altijd handelen met een oprechte intentie en met een bovennatuurlijke geest, hoeven mogelijke teleurstellingen jullie niet te verontrusten of te ontmoedigen, en mogen zulke uitzonderingen jullie oprechte en doeltreffende verlangen niet afremmen om voor allen een edele, zuivere en hartelijke genegenheid te koesteren.

72 Het is waar dat het beter is op God te vertrouwen dan op mensen, *bonum est confidere in Domino, quam confidere in homine* [105](#). Daarom zeg ik jullie in de eerste plaats op God te vertrouwen, maar ook vertrouwen te hebben in jullie broers en zussen. Met jullie naastenliefde en begrip, door altijd met de nodige prudentie — maar ten volle — de vrede om je heen te zaaien, maak je het moeilijk, ja onmogelijk, dat mensen zich niet verplicht voelen te beantwoorden aan jullie openhartige naastenliefde.

Met het respect en de liefde die wij hebben voor de vrijheid van de gewetens, moeten wij — via dit apostolaat van vriendschap en vertrouwen — binnengaan in het leven van anderen, zoals Jezus Christus in ons leven is binnengekomen. Wees daarom onvermoeibaar in het apostolaat, opdat niemand die tot het Werk geroepen is zich ooit zou kunnen verontschuldigen zoals de luie arbeiders in de gelijkenis: *quia nemo nos conduxit* [106](#) — omdat niemand ons heeft aangesproken.

Bedenk bovendien dat wij het recht én de plicht hebben om ons prachtige gezin te verrijken met alle kinderen die de Heer van alle eeuwigheid heeft voorzien. Zo zal het Werk voortbestaan zolang er mensen op aarde zijn, opdat Jezus Christus bezit kan nemen van vele zielen die hongeren en dorsten naar God [107](#).

18 De juridische weg zal voortkomen uit het leven van het Werk

73 Ik ga afronden, mijn kinderen. Aan het begin van deze brief zei ik jullie dat ik jullie alleen wilde herinneren aan enkele aspecten van de oprechte en eenvoudige geest die de Heer mij heeft geschonken — Hij, de oneindige Goedheid, die zich buigt over de kleinheid van de instrumenten waarvan Hij zich bedient. God, onze Vader, wil dat jullie deze geest goed leren kennen, dat jullie hem je heel goed eigen maken en ernaar leven.

Het is dit leven — het leven van het Werk — dat mettertijd vanzelf de noodzakelijke juridische weg zal openen, het wettelijk kader waarop wij vol vertrouwen wachten. Planten die uit de aarde opkomen, zoals het Opus Dei, banen zich hun weg met het zachte geweld van het leven zelf, beschermd door de zorg van de tuinman — en de onze

is een goddelijke Tuinman — die de wortels voedt en waakt over een gezonde groei, in de open lucht en in het volle zonlicht.

74 De zo kenmerkende trekken van onze roeping brengen met zich mee dat wij talrijke problemen van theologische, ascetische en juridische aard zullen moeten bestuderen en oplossen met passende formules. Dat zal onvermijdelijk veel tijd en inspanning vragen. Bovendien zullen veel mensen — zelfs van goede wil en met ervaring in de verschillende vormen van apostolaat en kerkelijk leven — ons slechts langzaam zullen begrijpen; dat heb ik jullie al eerder gezegd.

Maar vooral omdat de sociale en apostolische werkelijkheid die God binnen de Kerk tot stand heeft gebracht, vragen oproept die wezenlijk anders zijn — zelfs in hun formulering — dan die welke eigen zijn aan de religieuze staat. En ook al lijkt het voor wie onze weg niet kent alsof sommige problemen dezelfde zijn, de oplossingen zullen noodzakelijkerwijs verschillend blijken te zijn.

75 Omdat we diep overtuigd zijn van de bovennatuurlijke aard van het Werk van God, moeten wij ertoe komen dat ook de juridische vorm volledig beantwoordt aan de geest waarin wij leven. Wij kunnen niet andermans kleding dragen, we hebben een maatpak nodig. Niet uit een verlangen om op te vallen, maar omdat dit een onmisbare voorwaarde is om ons innerlijk leven te beschermen, onze volharding te waarborgen en de authentieke geestelijke vruchtbaarheid van het Werk ten dienste van de Kerk veilig te stellen.

Alleen zo zullen wij edelmoedig en trouw kunnen beantwoorden aan de specifieke roeping die ons is toevertrouwd. Alleen zo zullen wij in staat zijn de opdracht te vervullen die God ons heeft gegeven, met ascetische middelen en apostolische vormen die volledig in overeenstemming zijn met de specifieke doelen van onze roeping. Daarom zeg ik tegen ieder van jullie: *caminante, no hay camino; se hace camino al andar* [108](#).

Op deze manier zal ook worden voorkomen dat sommigen — uit angst, omdat zij menen dat wij zouden concurreren met andere apostolische instellingen in de Kerk, een volkomen ongegronde angst — ertoe worden gebracht (en dat ondervinden wij nu al) onze arbeid te belemmeren, door zich te verzetten tegen onze vrijheid als kinderen van God en door de bewonderenswaardige eenheid en verscheidenheid van het apostolaat van de Kerk in gevaar te brengen, die veelvormige rijkdom van de Geest van de Heer.

76 De Hemel is vastbesloten, mijn kinderen, om het Werk tot stand te brengen. Menselijke moeilijkheden — denk aan de pijnlijke ervaring van drie jaar burgeroorlog in Spanje, of aan de nieuwe wereldoorlog die de uitbreiding van het Werk naar andere

landen en continenten lijkt te bedreigen — zullen noch de kracht, noch de reikwijdte van ons bovennatuurlijk werk kunnen afremmen.

Noch de absolute armoede waarin we leven, noch het soms schrijnende gebrek aan de meest noodzakelijke middelen zijn obstakels of moeilijkheden die het overwegen waard zijn: Integendeel, ze zijn een krachtige stimulans, een aansporing, want dit gebrek aan middelen is nog een bijkomend, zichtbaar teken dat we werkelijk in de voetsporen van Christus aan het lopen zijn.

Evenmin zullen de moeilijkheden om begrepen te worden ons kunnen afremmen of onze pas vertragen. Wij volgen Gods voetspoor, en niemand kan het heilige, goddelijke ongeduld temperen dat ons drijft om de Kerk en de zielen te dienen.

Versterk daarom jullie geloof en vertrouwen in God. En heb ook een beetje geloof en vertrouwen in jullie Vader, die jullie verzekert dat jullie op de juiste weg zijn wanneer jullie gehoorzamen aan de Wil van Onze Heer — en niet aan de zwakke wil van een arme priester die *nooit iets heeft willen stichten*, er nooit aan heeft gedacht en er nooit naar heeft verlangd om iets te stichten.

77 Luister naar wat de Heer de heilige Paulus liet zeggen: *Daarom verliezen wij nooit de moed, nu wij door Gods ontferming met deze dienst zijn belast. Wij hebben heimelijkheid en schaamte afgelegd, wij gaan niet met sluwheid te werk, wij vervalsen Gods woord niet. Integendeel, de openlijke verkondiging van de waarheid is onze aanbeveling bij alle mensen die ons voor het aanschijn van God willen beoordelen.*

En als er nog een sluier ligt over de boodschap die wij verkondigen, dan alleen voor hen die verloren gaan, voor de ongelovigen, wier geest door de god van deze wereld zozeer is verblind, dat zij de glans niet ontwaren van het Evangelie van de heerlijkheid van Christus, die het beeld is van God.

Wij verkondigen immers niet onszelf, maar Christus Jezus, de Heer; onszelf beschouwen wij slechts als uw dienaars om Jezus' wil. Dezelfde God die gezegd heeft: "Licht moet schijnen uit het duister," is als een licht in onze harten opgegaan, om de kennis te doen stralen van zijn heerlijkheid, die ligt over het gelaat van Christus [109](#).

78 Daarom, dochters en zonen van mijn ziel, bid en wees trouw – *multum enim valet deprecatio iusti assidua* [110](#) – het gebed is veel waard, het is en blijft altijd ons grote wapen. Werk en wees blij, sereen en vol vertrouwen, in overeenstemming met jullie roeping en met de eenvoudige, oprechte geest van het Opus Dei: *filii lucis estis et filii*

diei [111](#), jullie zijn allen kinderen van het licht, kinderen van de dag; en midden in de openheid van de straat wandelen wij in de schittering van de zon.

Wanneer ik aan jullie denk — en ik denk voortdurend aan jullie — en aan jullie verlangen naar trouw, voel ik de behoefte om de woorden van de Heilige Schrift te herhalen: *hoe ongedwongen kan ik met u omgaan, wat ben ik trots op u! Dit vervult mij met troost en doet mij overvloeien van blijdschap bij al mijn wederwaardigheden [112](#).*

Wat is de Heer goed, die ons heeft opgezocht en ons deze heilige weg heeft laten kennen: een weg om vruchtbaar te zijn, om ons leven te geven, om alle schepselen in God lief te hebben en vrede en vreugde onder de mensen te zaaien! Jezus, wat bent U goed, wat bent U goed! *Iesu, Iesu, esto mihi semper Iesus!*

Ik vraag God, mijn kinderen, dat deze vreugde en deze vrede, in verbondenheid met Jezus Christus, onze Heer, en met de heilige Maria, onze Moeder, jullie altijd moge vergezellen.

Jullie Vader zegent jullie in de Heer,

Madrid, 11 maart 1940

Eindnoten

[←1]

Vgl. Jer 10:10.

[←2]

Vgl. Rom 3:4.

[←3]

Vgl. Joh 14:6.

[←4]

Gal 4:19.

[←5]

Johannes Chrysostomus, In Matthaicum homiliae 1, 5 (PG 57, kol. 20)

[←6]

1 Joh 3, 2

[←7]

Gen 2, 1

[←8]

Gen 1, 31

[←9]

Gal 4, 5. 10

[←10]

Vgl. Rom 6, 4-5

[←11]

Zie Ef 1, 9-10

[←12]

Vgl. Kol 1, 20

[←13]

Ef 5, 1

[←14]

1 Joh 3, 1

[←15]

Vgl. Joh 1, 14

[←16]

Joh 1, 4

[←17]

Vgl. Joh. 1, 5

[←18]

Joh 1, 5

[←19]

Vgl. 1 Joh 4, 8

[←20]

Vgl. Luc 12, 49

[←21]

1 Joh 1, 3-4

[←22]

1 Kor 4, 7

[←23]

1 Joh 1, 8

[←24]

1 Joh 2, 1-2

[←25]

Ef 3, 17-18. 8

[←26]

1 Joh 2, 6

[←27]

1 Joh 2, 7-11

[←28]

Vgl. Rom 5, 5

[←29]

Joh 17, 23

[←30]

Joh 13, 34

[←31]

Spr 18, 19

[←32]

2 Kor 5, 14

[←33]

Zie 1 Joh 3, 18. 9

[←34]

Vgl. 1 Joh 4, 20

[←35]

Vgl. Joh 3, 16

[←36]

Rom 8, 14-17

[←37]

Ps 2, 8

[←38]

1 Kor 3, 22-23.10

[←39]

Mat 5, 14.16

[←40]

Rom 6, 22. 11

[←41]

Vgl. Lev 6, 12

[←42]

Mat 11, 28

[←43]

Ap 3, 20

[←44]

Ap 22, 12

[←45]

Vgl. Mat 11, 12

[←46]

Luc. 24, 29

[←47]

Cf. Joh. 17, 22

[←48]

Joh. 17, 11.15-16. 12

[←49]

Joh. 12, 32

[←50]

Vgl. Gen 2, 15

[←51]

Mat. 5, 48

[←52]

1 Sam 3, 9. 14

[←53]

Kol 3, 23-24

[←54]

Gal 5, 1

[←55]

Ef 2, 19

[←56]

Joh 7, 5

[←57]

Joh 16, 30

[←58]

Ef 5, 8.

[←59]

2 Kor 12, 9

[←60]

Tertullianus, Apologeticum, 50, 3 (FC 62, p. 296)

[←61]

Joh 14, 6

[←62]

Vgl. Mat 16, 24

[←63]

Vgl. 1 Kor 7, 7

[←64]

1 Kor 5, 6

[←65]

1 Tess 4, 3.18

[←66]

Joh 17, 23

[←67]

Mat 6, 18

[←68]

Jes 43, 1

[←69]

Ps 19[18], 6-7

[←70]

Ps 77[76], 15

[←71]

Jak 1, 16-17

[←72]

Ez 1, 14. 20

[←73]

Hooglied 7, 13

[←74]

Mat 13, 52

[←75]

Joh 3, 8

[←76]

Ps 25 [24], 3

[←77]

Ps 103[102], 5

[←78]

Ps 96[95], 1

[←79]

H. Justinus, Apologia pro christianis I, 14 (SC 507, blz. 162-165).

[←80]

Fil 1, 8

[←81]

Ps 88 [87], 2-3

[←82]

Ps 104[103], 10

[←83]

Hand 19, 2

[←84]

Vgl. Mat 11, 25

[←85]

Vgl. Hand 2, 4-6

[←86]

Vgl. Hand 2, 4-6

[←87]

Hand 1, 1

[←88]

2 Pet 1, 10

[←89]

2 Kor 2, 15

[←90]

Vgl. Joh 3,1-3. 30

[←91]

Tobit 12, 6-7

[←92]

2 Kor 1, 12

[←93]

1 Kor 12, 13

[←94]

Mat 12, 35

[←95]

Vgl. 1 Kor 10, 17

[←96]

Gal 3, 28

[←97]

Vgl. Joh. 1, 14

[←98]

Vgl. Ef. 4, 15

[←99]

Ps. 4, 5. 34

[←100]

Est 14,13

[←101]

Si 6, 17

[←102]

Si 6, 15

[←103]

H. Augustinus van Hippo, De Civitate Dei, I, c. 35 (CChr. SL 47, p. 33)

[←104]

Jak 1, 8

[←105]

Ps 118 [117], 8

[←106]

Mat 20, 7

[←107]

Vgl. Joh 6, 35

[←108]

Antonio Machado, Campos de Castilla, "Spreuken en cantares" XXIX: "Reiziger, er is geen pad; je baant je een weg door te lopen" [vert. door de uitgever]

[←109]

2 Kor 4, 1–6

[←110]

Jak 5, 16

[←111]

1 Tess 5, 5

[←112]

2 Kor 7, 4